

Ἡ Διεθνῆς Οἶκον μικῆ Συνεργασία

« ΠΡΟΣ ΠΛΗΡΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΙΝ ΚΑΙ ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑ ΤΙΜΩΝ »

Ἡ Ἐκθεσις τῆς Ἐπιτροπῆς McCracken

[Τὴν 10ην Μαΐου ἐ.ἔ. ὑπεβλήθη εἰς τὸν Γενικὸν Γραμματέα τοῦ Ο.Ο.Σ.Α. καὶ ἤδη ἐκκλοφόρησε ἡ Ἐκθεσις τῆς Ἐπιτροπῆς McCracken, ἡ ὁποία συνεστήθη τὸν Ἰούλιον τοῦ 1975.

Εἰς τὴν ἐν λόγῳ Ἐπιτροπὴν συμμετέσχον οἱ: 1) Paul McCracken, Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Michigan, 2) Guido Carli, πρόην Διοικητῆς τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἰταλίας, 3) Herbert Giercsch, Διευθυντῆς τοῦ Ἰνστιτούτου Παγκοσμίου Οἰκονομικῆς τοῦ Κιέλου, 4) Attila Karasmanoglu, Διευθυντῆς τῆς Πολιτικῆς Ἀναπτύξεως τῆς I.B.R.D. καὶ πρόην Ἀντιπρόεδρος τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως τῆς ἐποχῆς τῆς Κυπριακῆς εἰσβολῆς (1974), 5) Ryutaro Komiyama, Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Τόκιο, 6) Assar Lindbeck, Διευθυντῆς τοῦ Ἰνστιτούτου Διεθνῶν Οἰκονομικῶν Σπουδῶν τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Στοκχόλμης, 7) Robert Marjolin, πρόην Γεν. Γραμματεὺς τοῦ Ὄργανισμοῦ Ἐυρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Συνεργασίας καὶ πρόην ἀντιπρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς Ἐυρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος, καὶ 8) Robin Matthews, πρόην Καθηγητῆς τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Ὁξφόρδης.

Ἡ ἐντολὴ ἡ ὁποία ἐδόθη εἰς τὴν ἐν λόγῳ ἐπιτροπὴν ἀπὸ τὸ Συμβούλιον τοῦ Ο.Ο.Σ.Α. συνίστατο «.....εἰς τὸ νὰ ἐπισημάνῃ καὶ ἀνάλυσῃ τὰ κύρια προβλήματα οἰκονομικῆς πολιτικῆς τῶν μελῶν - κρατῶν σχετικὰ μὲ τὴν ἐπιδίωξιν μὴ πληθωριστικῆς μεγεθύνσεως καὶ ὑψηλῶν ἐπιπέδων ἀπασχολήσεως ὑπὸ τὸ πρῖσμα τῶν διαρθρωτικῶν μεταβολῶν ποῦ ἔλαβον χώραν εἰς τὸ ἐγγὺς παρελθόν. Καὶ νὰ προβῇ εἰς ὑποδείξεις ἐπὶ τῆς διαζευκτικῆς στρατηγικῆς καὶ τῶν μέσων οἰκονομικῆς πολιτικῆς τὰ

ὅποια τὰ κράτη - μέλη θὰ ἠδύνατο νὰ νόθετήσουν, τόσον ἐπὶ τοῦ ἔθνικου ὅσον καὶ ἐπὶ τοῦ διεθνoῦς ἐπιπέδου, ὥστε νὰ ἀντιμετωπίσουν ἐπιτυχῶς τὰ προβλήματα αὐτά»].

Κατωτέρω μεταφέρεται μετάφρασις τῆς περιλήψεως τῆς ἐν λόγῳ ἐκθέσεως, ἣ ὁποία ἐγράφη ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι οἱ ἀναγνώσται τῆς θὰ παρωτρυνθοῦν εἰς τὴν μελέτην τῆς πρωτοτύπου ἐκθέσεως, ἣ ὁποία εἶναι τόσον ζωτικὴ διὰ τὰ κρίσιμα προβλήματα τῶν βιομηχανικῶν οἰκονομιῶν τῆς Δύσεως, ἀλλὰ καὶ εἰς πολλὰ σημεῖα καὶ διὰ τὰ κρίσιμα τρέχοντα προβλήματα τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας.

Μερικαὶ παρατηρήσεις θὰ διευκολύνουν, ἴσως, τὸν ἀναγνώστην τῆς περιλήψεως πὸ ἀκολουθεῖ.

Πρῶτον, ἣ ἐκθεσις στηρίζεται εἰς τὴν ἀνάλυσιν τῆς οἰκονομικῆς πραγματικότητος τῶν ἐννέα κυριωτέρων χωρῶν τοῦ Ο.Ο.Σ.Α., πὸν παράγουν τὰ ἐπτὰ ὄγδοα τῆς παραγωγῆς ὄλων τῶν μελῶν - κρατῶν. Κατὰ συνέπειαν ἀγνοεῖ μεταξὺ ἄλλων καὶ τὰς οἰκονομίας τῶν χωρῶν τοῦ Ἐδρωπαϊκοῦ ὑπογαστρίου τῆς Ἐδρώπης, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ τὴν Ἑλληνικὴν. Τοῦτο ὁμως δὲν σημαίνει ὅτι δὲν ἔχει σημασίαν διὰ τοὺς φορεῖς τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς τῶν ἐν ἀναπτύξει χωρῶν τῆς Ἐδρώπης.

Δεύτερον, ἣ ἐκθεσις νόθετεῖ ἕνα *ad hoc* ἢ πρακτικὸν μονεταρισμὸν, προτείνει τὴν μὴ τακτοποίησιν καὶ ἐπικύρωσιν τῶν πληθωριστικῶν τάσεων ὑπὸ τῶν νομισματικῶν ἀρχῶν μέσω ὑψώσεως τῆς συνολικῆς προσφορᾶς χρημάτων, εἰσηγεῖται τὴν προαναγγελίαν τῶν νομισματικῶν στόχων καὶ τῆς κυβερνητικῆς πολιτικῆς, τὴν διατύπωσιν κατευθυντηρίων ἀρχῶν διὰ τὴν συμπεριφορὰν τῶν ὀργανωμένων συμφερόντων (ἐργατῶν, ἐργοδοτῶν), τὴν νόθετησιν μέτρων διὰ τὴν βελτίωσιν τῆς λειτουργίας τῶν ἀγορῶν, τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ἐμπιστοσύνης μεταξὺ τοῦ δημοσίου καὶ τοῦ ἰδιωτικοῦ τομέως διὰ τὴν μείωσιν τοῦ πληθωρισμοῦ καὶ τῆς ἀνεργίας, καὶ διερευνᾷ κατὰ χρησίμimon τρόπον τὸ πρόβλημα τῆς χρηματοδοτήσεως τοῦ δημοσίου τομέως καὶ τὰς ἐπιπτώσεις τῆς.

Τρίτον, ἣ ἐκθεσις ἐνῶ ἀποδίδει τὴν πτώσιν τῆς οἰκονομικῆς ἐπιδόσεως ἀπὸ τοῦ 1965 καὶ ἐντεῦθεν εἰς ἐξωτερικὰ πλήγματα (ἰδίᾳ ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τῆς προσφορᾶς), εἰς σφάλματα τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς καὶ εἰς μεταβολὰς εἰς τὰς βασικὰς ἀλληλοεξαρτήσεις πὸν εἶναι ἐνδογενεῖς εἰς τὸ οἰκονομικὸν σύστημα, ἐν τούτοις ὑποστηρίζει ὅτι ἣ πολιτικὴ τοῦ *fine-tuning* πὸν ἠκολογήθη μέχρι τώρα δὲν θὰ πρέπει ν' ἀπορριφθῇ διὰ τὸ μέλλον. Τίθεται ὑπὲρ τῆς νόθετήσεως καὶ ἀναγγελίας νομισματικῶν στόχων, ἀλλὰ ταυτοχρόνως καὶ ὑπὲρ μιᾶς πολιτικῆς εἰσοδημάτων. Καὶ δὲν πιστεύει ὅτι ἣ συνδρομὴ τῶν ἀρνητικῶν παραγόντων πὸν ἐδημιούργησαν τὴν πληθωριστικὴν ὕφρσιν τῶν τελευταίων ἐτῶν θὰ ἐπαναληφθῇ.

Τέταρτον, ὅσον ἀφορᾷ τὴν δυναμικὴν μεγέθυνσιν τῶν βιομηχανικῶν οἰκονομιῶν τῆς Δύσεως, ἣ ἐκθεσις δὲν διαβλέπει φραγμὸς ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τῆς προσφορᾶς διὰ τὸ προβλεπτόν μέλλον, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὰς ἐπαγγελίας τῆς Λέσχης τῆς Ρώμης καὶ ἄλλων παρομοίων ἀπόψεων.

Ἀσφαλῶς, ἡ συμμετοχὴ διακεκριμένων οἰκονομολόγων, μὲ διαφορετικὴν ἐμπειρίαν καὶ μέθοδον σκέψεως δὲν ἐπέτρεψε τὴν ἐξέυρεσιν ἑνὸς κοινοῦ παρονομαστοῦ ἐπὶ ὄλων τῶν σημείων, ὅπως προκύπτει ἀπὸ τὰς συμπληρωματικὰς ἀπόψεις ποὺ διετύπωσαν εἰς τὸ τέλος τῆς ἐκθέσεως τρία ἐκ τῶν μελῶν τῆς ἐπιτροπῆς. Οὔτε ὅλαι αἱ διαφοραὶ μεταξὺ τῆς ἐπιτροπῆς καὶ τῆς Γραμματείας τοῦ Ο.Ο.Σ.Α. κατέστη δυνατόν νὰ ἐξομαλυνθοῦν. Ἡ Γραμματεία τοῦ Ο.Ο.Σ.Α., ἡ ὁποία ἔφερε ὅλον τὸ βάρος τῆς προπαρασκευαστικῆς ἐργασίας τῶν συναντήσεων τῶν ὀκτῶ μελῶν τῆς ἐπιτροπῆς εἶναι προφανὲς ὅτι ἐπεδίωξε τὴν ἐπικύρωσιν μέχρις ἑνὸς σημείου τῶν ἰδικῶν τῆς ἀπόψεων, παρὰ τὰς τελικὰς ὑποχωρήσεις ὑπὲρ ἑνὸς πρακτικοῦ μονεταρισμοῦ, ποὺ δὲν εἶναι ἀπηλλαγμένα ἀπὸ ὠρισμένας ἐπιστημονικὰς ἐπιρροάς.

Ἐν τούτοις, ἡ ἔκθεσις εἰς τὸ σύνολόν της εἶναι ἰσόρροπος πλὴν ἴσως ἑνὸς σημείου. Ἐνῶ ἀναγνωρίζει καὶ ἀναλύει πλήρως τὰς ἀποσταθεροποιητικὰς ἐπιπτώσεις τῶν πληθωριστικῶν διεκδικήσεων ἐκ μέρους τῆς ὀργανωμένης ἐργασίας, ἐν τούτοις ἀγνοεῖ σχεδὸν πλήρως τὰς ἀποσταθεροποιητικὰς ἐπιπτώσεις τῆς συμπεριφορᾶς τῶν μεγάλων ἐπιχειρήσεων καὶ τῆς συγκεντρωμένης οἰκονομικῆς ἰσχύος εἰς χεῖρας τῶν ὀλίγων.

Αἱ ἀπόψεις τῆς ἐπιτροπῆς McCracken, τέλος, θὰ πρέπει νὰ ἐνισχύσουν τὰς θέσεις τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος (ὅπως διευτρώθησαν εἰς τὴν πρόσφατον ἔκθεσιν τοῦ Διοικητοῦ της διὰ τὸ ἔτος 1976). Ἡ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος πρέπει νὰ καταστή πραγματικὴ Νομισματικὴ Ἀρχὴ καὶ νὰ παύσῃ τὴν σταθερὰν καὶ κανονικὴν χρηματοδότησιν τῶν ἀναγκῶν τοῦ Δημοσίου τομέως, ποὺ τὴν καθιστᾶ προέκτασιν τῆς ἐκτελεστικῆς λειτουργίας τοῦ Κράτους. Ὁ κενύσιανισμὸς ποὺ χαρακτηρίζει τὴν οἰκονομικὴν μας πολιτικὴν δημιουργεῖ περισσότερα προβλήματα διὰ τὸ ἐγγυὲς μέλλον ἀπ' αὐτὰ ποὺ ἐπιλύει προσωρινῶς, μὲ τὸ νὰ ὑποτάσῃ τὴν χρηματοδοτικὴν λειτουργίαν καὶ τὴν συνολικὴν προσφορὰν χρήματος εἰς τὰς χρηματοδοτικὰς ἀνάγκας τοῦ Δημοσίου, ἔστω καὶ ἐν ὀνόματι κάποιας μεγεθύνσεως τῆς οἰκονομίας.

Τὸ πρόβλημα τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος, κατ' ἀντιδιαστολὴν πρὸς τὴν κρατοῦσαν λύσιν τῆς νομισματικῆς Ἐπιτροπῆς ἀποτελεῖ ἀναπόφευκτον προϋπόθεσιν διὰ τὴν καλὴν νομισματικὴν διοίκησιν τῆς οἰκονομίας. Ὅπου ἡ νομισματικὴ λειτουργία καὶ ἡ ἐκτελεστικὴ λειτουργία συγχέονται ἢ καταστροφὴ γίνεταί ἀναπόφευκτος. Αὐτὸ διδάσκει ἡ οἰκονομικὴ ἱστορία τοῦ παρελθόντος ἀλλὰ καὶ τοῦ παρόντος.

Γ.Δ.Α.

Εισαγωγή *

Εἰς τὸ τέταρτο τοῦ αἰῶνος τὸ μετὰ τὸν Β΄ Παγκόσμιον Πόλεμον ὁ βιομηχανικὸς κόσμος ἐγνώρισε ἀνάπτυξιν εἰς μία ἑκτασὴν ἄνευ προηγουμένου εἰς τὴν οἰκονομικὴν ἱστορίαν. Ἐν μέρει, αὐτὸ ἀφείλετο εἰς τὴν διαδικασίαν τῆς μεταπολεμικῆς ἀνασυγκροτήσεως, εἰς τὴν ταχείαν καὶ εὐρέως διαδεδομένην τεχνολογικὴν πρόοδον, τὴν σταθερὰς προμήθειαν πρώτων ὑλῶν καὶ ἐνεργείας καὶ εἰς τὴν αὐξήσασιν τοῦ ὄγκου τοῦ διεθνoῦς ἐμπορίου.

Αὐτὴ ἡ δυνητότης διὰ ταχείαν ἀνάπτυξιν, παρ' ὅλα ταῦτα, δὲν θὰ εἶχε πραγματοποιηθῆ ἂν δὲν εἶχε ὑπάρξει τὸ εὐμενὲς οἰκονομικὸ κλίμα τὸ δημιουργηθὲν ἀπὸ τὴν κυβερνήσεις, πρῶτον μὲ τὴν ὑπ' αὐτῶν παραδοχὴ τῆς εὐθύνης διὰ τὴν ἐπίτευξιν ὑψηλῆς ἀπασχολήσεως, καὶ δευτέρον διὰ μέσου τῆς ὑπ' αὐτῶν δεσμεύσεως πρὸς οἰκονομικὴν ὀλοκλήρωσιν εἰς τὸ πλαίσιον ἑνὸς ἀνοικτοῦ πολὺπλευρου συστήματος διὰ τὸ διεθνὲς ἐμπόριον καὶ τὴν πληρωμὴν (1-9)¹. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν τελευταίων ἐτῶν, ἀντιθέτως, οἱ βιομηχανικὲς οἰκονομίαι ἔχουν δοκιμάσει σημαντικὴν κάμψιν εἰς τὴν χρησιμοποίησιν τοῦ παραγωγικοῦ δυναμικοῦ καὶ ἀμφότερα ἀνεργία καὶ πληθωρισμὸς παραμένουν ἀνησυχητικὰ ὑψηλὰ εἰς ὅλες ἐκτὸς ἀπὸ μερικὰς χώρας. Προσαρμογὴ μεταξὺ τῶν βιομηχανικῶν χωρῶν μὲ τὴν νέα κατάστασιν δημιουργηθεῖσαν ἀπὸ μεγάλα χρηματοδοτικὰ πλεονάσματα τοῦ ΟΡΕC παρέμεινε μὴ ἱκανοποιητικὴ. Καὶ ὑπάρχει μερικὸς κίνδυνος ὅτι τὸ οἰκοδόμημα τοῦ ἐλευθέρου ἐμπορίου, τόσο προσεκτικὰ οἰκοδομηθὲν, ἴσως ἀρχίσει νὰ διαμελίζεται (9-12). Ὑπὸ τὸ φῶς αὐτῶν τῶν ἐξελίξεων, τὸ δημόσιον αἶσθημα πρὸς τὴν ἱκανότητα τῶν κυβερνήσεων νὰ διευθύνουν τὴν οἰκονομίαν ἔχει ἐλαττωθῆ καὶ ἡ πίστις εἰς τὴν πιθανότητα ἢ ἀκόμη τὸ ἐπιθυμητὸ συνεχιζόμενης οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως εἰς τὸν βιομηχανικὸν κόσμον ἔχει ἐξασθενήσει.

Αὐτὴ εἶναι ἡ προϊστορία ἐπὶ τῆς ὁποίας αὐτὴ ἡ ἔκθεσις ἀναζητεῖ ἀπαντήσεις διὰ τὴν τρεῖς θεμελιώδεις ἐρωτήσεις :

— Τί πῆγε λάθος καὶ γιατί ;

— Ποῖοι εἶναι οἱ ἀντικειμενικοὶ σκοποὶ καὶ οἱ περιορισμοὶ τῆς πολιτικῆς κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν δέκα ἐπομένων ἐτῶν περίπου ;

— Ποῖες εἶναι οἱ εὐρεῖες ἐπιλογὲς πολιτικῆς ποῦ διανοίγονται ;

Οἱ παρούσες οἰκονομικὲς συνθήκαι εἶναι προφανῶς ἀνώμαλαι ἐν σχέσει μὲ τὴν χρησιμοποιουμένην παραγωγικὴν ἱκανότητα, τὸν πληθωρισμὸν καὶ τὴν ἰσορροπία εἰς τὰς διεθνεῖς πληρωμὰς. Ἀπὸ τοῦδε ἓνα σημαντικὸν μέρος τῶν συνταγῶν τῆς πολιτικῆς μας κατευθύνεται πρὸς τὸ πρόβλημα τῆς ἐπανεγκαθιδρύσεως μιᾶς περισσότερο ἱκανοποιητικῆς καταστάσεως διὰ τὰ τρία αὐτὰ θέματα — ποῦ εἶναι ἐπιτακτικὸν νὰ ἐπιτευχθῆ ἐντὸς τῶν ἐπομένων ὀλίγων ἐτῶν.

Ἄλλὰ ἐμεῖς, ἐπίσης, ἐπιζητοῦμε νὰ παραδώσουμε μερικὰς κατευθυντή-

* Ἡ ἀπόδοσις τοῦ κειμένου εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ἐγένετο ὑπὸ τοῦ Β. Δρούγκα, M.Sc.

1. Οἱ ἀριθμοὶ εἰς τὴν παρενθέσιν ἀναφέρονται εἰς τὴν σχετικὴν παραγράφον τῆς ἐκθέσεως.

πριες γραμμές δια την διατήρηση μιᾶς περισσότερο διαρκoῦς αὐξήσεως τῆς παραγωγῆς, τῆς ἀπασχολήσεως καὶ τῶν πραγματικῶν εἰσοδημάτων, χωρὶς νὰ φθάσωμε πάλι εἰς παρόμοια προβλήματα, ἀπαξ ὁ ἀντικειμενικὸς σκοπὸς ἔχει ἐπιτευχθῆ.

Ἐν ὄψει τοῦ ἀνωμάλου σημείου ἐκκινήσεως, καὶ τοῦ συναφοῦς ἐνδιαφέροντός μας διὰ τὴν χειροτέρευση τῆς καταστάσεως ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀνάπτυξη, τὴν ἀπασχόληση καὶ τὶς τιμές, καθὼς ἐπίσης καὶ τὴν ἀστάθεια τῶν προσδοκιῶν, δίδουμε ἀξιοσημεῖωτη προσοχὴ πρὸς τὴν πολιτικὴ ἐλέγχου τῆς ζητήσεως καὶ τὶς ἄλλες πολιτικὰς μὲ μιὰ περισσότερο βραχυπρόθεσμη θεώρηση.

Δὲν ἀπορρίπτουμε ἢ παραμελοῦμε τὸν ρόλο τὸν ὁποῖον οἱ μακροπρόθεσμες πολιτικὰς πρέπει νὰ παίζουσι γιὰ νὰ ἐπιτύχουμε λιγώτερο πληθωριστικὴ ἀνάπτυξη καὶ συνεχεῖς προσαρμογὰς τῶν οἰκονομικῶν καὶ κοινωνικῶν δομῶν, τῶν θεσμῶν καὶ τῶν προτύπων συμπεριφορᾶς.

Ἀλλὰ, ταυτόχρονα, πιστεύουμε ὅτι μὲ τὸ νὰ ἀκολουθήσουν περισσότερο σταθερὰ καὶ δυνάμενες νὰ προβλεφθοῦν πολιτικὰς ἐλέγχου τῆς ζητήσεως, οἱ κυβερνήσεις μποροῦν νὰ κάνουν μιὰ μεγαλύτερη θετικὴ συνεισφορὰ πρὸς μιὰ σταθερὴ βελτίωση τῆς συμπεριφορᾶς τῶν οἰκονομικῶν μας, συμπεριλαμβανομένης τῆς σταθερότητος τῶν προσδοκιῶν καὶ τῆς ἐπαναφορᾶς τῆς ἐμπιστοσύνης. Ἡ ἐπαναφορὰ τῆς ἐμπιστοσύνης εἶναι, ἴσως, ἡ σπουδαιότερα ἀν καὶ λιγώτερο χειροπιαστὴ ὄψις τοῦ καθήκοντος ποὺ ἀντιμετωπίζουσι οἱ κυβερνήσεις. Ἡ ἔκθεση συγκεντρώνει τὶς ἐμπειρίας καὶ τὰ προβλήματα τῶν μεγαλύτερων χωρῶν τοῦ OECD, παράλληλα κάνει γενικεύσεις γιὰ τὴν «περιοχὴ τοῦ OECD» σὰν σύνολο.

Ἡ οἰκονομικὴ ὀλοκλήρωση ἐντὸς τῆς περιοχῆς ἔχει πλησιάσει ἕνα στάδιο ὅπου αὐτὸ εἶναι τὸ συνολικὸ ἄθροισμα τῶν ἐνεργειῶν πολιτικῆς καὶ τῶν ἐπακολούθων οἰκονομικῶν ἀθήσεων οἱ ὁποῖες δεσπόζουσι τῶν γεγονότων εἰς ὅλες ἐκτὸς ἀπὸ τὶς μεγαλύτερες τῶν χωρῶν - μελῶν.

Εἶναι προφανές, ἐν τούτοις, ὅτι οἱ γενικεύσεις μας ὅσον ἀφορᾷ τὸ τί πῆγε στραβὰ καὶ τὸ τί θὰ ἔπρεπε νὰ γίνῃ χρειάζεται νὰ ἐξηγηθοῦν μὲ προσοχὴ ὑπὸ τὸ φῶς τῶν εἰδικῶν περιστάσεων ὅταν ἐφαρμόζονται εἰς μεμονωμένες χῶρες (13 - 14).

Τί πῆγε στραβὰ ;

Πηγαίνοντας πίσω εἰς τὴν δεκαετία τοῦ '60, ἡ ἀποτυχία εἰς τὶς Η.Π.Α. νὰ χρηματοδοτήσουν τὸν πόλεμο εἰς τὸ Βιετνάμ καὶ τὰ νέα μεγαλύτερα κοινωνικὰ προγράμματα διὰ μέσου ὑψηλοτέρας φορολογίας ὀδήγησαν εἰς αὐξηση τῆς πλεοναζούσης ζητήσεως παρὰ τὸν νομισματικὸ περιορισμό.

Εἰς τὴν Εὐρώπη ἡ ζήτησις κυμάνθηκε γύρω ἀπὸ ἕνα ὑψηλὸ ἐπίπεδο, καὶ πρὸς τὸ τέλος τῆς δεκαετίας ὁ πληθωρισμὸς τιμῶν ἐπιταχύνθη ἀκολουθώντας μιὰ σειρὰ ἀπὸ ἐκρήξεις μισθῶν καὶ διασπάσεων εἰς τὴν ἀγορὰ ἐργασίας.

“Όλα αυτά οδήγησαν εις περιοριστικές πολιτικές και εις την ύφεση τοῦ 1970 - 71 εις τίς δύο πλευρῆς τοῦ Ἀτλαντικοῦ. Ἐκεῖνη ἡ οἰκονομική ύφεση, ἐν τούτοις, δὲν ἀπομάκρυνε τὸν ὑψηλὸ πληθωρισμὸ πού ἀποτελέσασε τὸ κύριο ἐνδιαφέρον κατὰ τὸ τέλος τῆς δεκαετίας τοῦ 1960. Ἐπὶ πλέον ἡ προσπάθεια νὰ διατηρηθῇ ἡ ἰσοτιμία τοῦ δολλαρίου παρὰ τὰ χρόνια τῆς χειροτερέσεως τῆς ἀνταγωνιστικότητος, ἡ ὁποία εἶχε ὀδηγήσει εις τὴν ἀπώλεια τῆς ἐμπιστοσύνης πρὸς τὸ δολλάριο, εις ὀγκώδη ἑλλείμματα τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν τῶν Η.Π.Α. και εις μιὰ ταχεῖα αὔξηση τῆς ρευστότητος κάπου ἄλλοῦ, οδήγησε τελικὰ εις τὴν κατάρρευση τοῦ συστήματος σταθερῶν ἰσοτιμιῶν (15 - 27, 32 - 36).

Τὸ 1972 ἦταν ἔτος ἐκλογῶν εις ἓνα ἀσυνήθως μεγάλο ἀριθμὸ χωρῶν τοῦ OECD. Ἡ ἀνάμνηση τῆς ἀναταραχῆς εις τὴν ἀγορὰ ἐργασίας — και πράγματι, ἡ ἀνάμνηση τῆς κοινωνικῆς και πολιτικῆς ἀναταραχῆς γενικώτερα — ἦταν ἀκόμη ἰσχυρὴ εις μερικῆς χώρες. Ἔτσι, ἂν και μεγάλες αὐξήσεις μισθῶν ἐπιτυγχάνονταν ἀκόμη μὲ τὸν τρόπο τους διὰ μέσου τοῦ συστήματος, ἐπιστεύετο ὅτι ὑπάρχουν βάσιμοι ἐσωτερικοὶ λόγοι γιὰ μιὰ ἰσχυρὴ στροφή πρὸς διασταλτικὴ πολιτικὴ κατὰ τὸ 1971, και αὐτὸ συνεχίσθηκε και τὸ 1972.

“Ὅμως μέρος τῆς ἐρμηνείας γιὰ τὴν ἐπίδωξη μιᾶς τέτοιας διασταλτικῆς πολιτικῆς συγκεντρώνεται εις τὴν ἀπουσία τῶν κανονικῶν περιορισμῶν ἐπὶ τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν ἐκ μέρους τῆς νομισματικῆς πολιτικῆς τῶν ἑλλειμματικῶν χωρῶν κατὰ τὴν διάρκεια τῆς προοδευτικῆς καταρρέσεως τοῦ συστήματος τῶν σταθερῶν ἰσοτιμιῶν και εις τὰ μεγάλα ἑλλείμματα τῶν Η.Π.Α. ἐπὶ τοῦ ἰσοζυγίου τρεχουσῶν συναλλαγῶν και κεφαλαίου τὰ ὁποῖα προηγήθησαν και συνώδευσαν τὴν κατάρρευση τοῦ συστήματος τῶν σταθερῶν ἰσοτιμιῶν.

Πάντως θὰ μπορούσε νὰ ὑπάρξῃ μιὰ ἰσχυρὴ ἀνάκμψη κατὰ τὸ 1972 - 73 ἀλλὰ ἔνεκα αὐτῶν τῶν ἐξωτερικῶν γεγονότων περισσότερο διασταλτικὴ δρᾶση ἀνελήφθη παρὰ ἀπὸ τὸ ὅτι ἄλλως θὰ ἀπαιτοῦσε ἡ κατάσταση και, εἰδικὰ, ἀρκετὴ ἀπὸ αὐτὴ τὴν ἐπεκτατικὴ δρᾶση πῆρε τὴν μορφή τῆς νομισματικῆς ἐπεκτάσεως (28 - 31, 37 - 40). Ἦταν ὁ ὑπερβολικὸς ρυθμὸς τῆς νομισματικῆς ἐπεκτάσεως ὁ ὁποῖος εὐθύνεται γιὰ τὰ τυπικῶς κερδοσκοπικὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ μεταγενεστέρου boom.

Ἡ τιμὴ τῆς ἀκινήτου περιουσίας, τοῦ χρυσοῦ και τῶν ἄλλων παραδοσιακῶν καταφυγιῶν τοῦ ἀνησύχου κεφαλαίου εις πληθωριστικῆς περιόδους αὐξήθηκε, ἡ ἀπόκρυψη και ἡ κερδοσκοπία ἐπὶ τῶν ἐμπορευμάτων ἐφανίσθηκε μὲ τὴν πρόθεση τῆς δημιουργίας ἀποθεμάτων ἀλλὰ ἐπίσης ὡς μέσον διατηρήσεως ἀξιῶν εις ἓνα ἀβέβαιο κόσμον. Μία σειρά ἀποτυχιῶν εις τὴν ἀγροτικὴν συγκομιδὴν προσετέθη εις αὐτὴν τὴν κατάσταση (43 - 44). Τὸ boom τοῦ 1972 - 73 ἐπιδεινώθηκε ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι τὰ ἀδιέξοδα ἐφανίσθηκαν σχετικὰ ἐνωρίτερα ἀπὸ ὅτι ἀναμένετο. Εἰς μερικῆς βασικῆς βιομηχανίας ἀνεπαρκῆς ἐπένδυση κατὰ τὰ τελευταῖα χρόνια κατέληξε εις παραγωγικὴ ἰκανότητα ἀνεπαρκῆ γιὰ νὰ ἱκανοποιήσῃ τὸ κῆμα τῆς ζήτησεως.

Γενικώτερα, τὸ πρόβλημα δὲν τοποθετεῖται τόσο πολὺ εις τὸ ἀπόλυτο ἐπί-

πεδο τὸ ὁποῖο ἔφθασε ἡ ζήτηση, ὅσον εἰς τὴν ταχύτητα τῆς ἀξίσεώς της. Ἐνας ἀγώνας γιὰ ἀποθέματα ὀδήγησε εἰς ἐλλείψεις ἀκόμη καὶ εἰς τομεῖς ὅπου ἡ ἐργασία καὶ ἡ φυσικὴ παραγωγικὴ ἰκανότης δὲν ἦσαν τόσο πολὺ ἐκτεταμέναι ἀπὸ ὅτι εἰς ἐνωρίτερα booms.

Οἱ τιμὲς τῶν τροφίμων, τῶν πρώτων ὑλῶν καὶ τῶν βιομηχανικῶν προϊόντων ἀξήθησαν δυσανάλογα συγκριτικὰ μὲ προγενέστερες ἀνάδοις. Οἱ διεθνεῖς διασυνδέσεις ἐπίσης ἐπαιζαν ἕνα σημαντικὸ ρόλο. Ἡ ἀύξηση τῆς ζήτησεως εἰς μεμονωμένες χώρες, ἡ ὁποία δὲν θὰ ἐγένετο ὑπερβολικὴ ἐὰν ἡ χώρα εὑρίσκετο ἐν ἀπομονώσει, ἔγινε ὑπερβολικὴ ὅταν ἡ ζήτηση ἀνήρχετο ταχέως κάπου ἄλλου (41 - 42, 45 - 54).

Μιὰ αἰτία τῆς δριμείας οικονομικῆς ὑφέσεως τοῦ 1974 - 75 ἦταν τὸ ὅτι ἐπελθούσης τῆς πετρελαϊκῆς κρίσεως ἡ παγκόσμιος οἰκονομία ἤδη ἄρχιζε νὰ ἀντιδρᾷ μὲ περιοριστικὰς πολιτικὰς ἐπιβληθεῖσες τὸ 1973.

Εἰς αὐτὰς τὶς πολιτικὰς προσετέθη ἡ μεγάλη, ἂν καὶ κάπως καθυστερημένη, συσταλτικὴ ἐπίδρασις τῶν μὴ δαπανηθέντων ἐσόδων πετρελαίου τοῦ OPEC.

Ἡ συνεχιζομένη ἐπιδίωξις τῶν ἰσχυρὰ περιοριστικῶν πολιτικῶν μετὰ τὴν ἀύξηση τῆς τιμῆς τοῦ πετρελαίου ἦταν μιὰ ἀμφισβητήσιμη ἀπόφασις, ἀλλὰ εἰς τὶς περισσότερας χώρες δὲν ὑπῆρχε πρακτικὴ ἐναλλακτικὴ λύσις, δοθέντος ὅτι ἡ ἀπόφασις τοῦ OPEC δημιούργησε μιὰ ἀναζωογόνησις τῆς κερδοσκοπικῆς συμπεριφορᾶς καὶ μιὰ μεγαλύτερη νέα σπειροειδῆ κίνησις τιμῶν - μισθῶν.

Ἡ ἐπίδρασις αὐτῶν τῶν πολιτικῶν, ἐν τούτοις, ἦταν μεγαλύτερη ἀπὸ ὅτι ἀναμένετο (55 - 78).

Ἡ ἀνάρρωσις ἡ ὁποία ἄρχισε εἰς τὰ μέσα τοῦ 1975 προτίθετο νὰ εἶναι μέτρια ἀλλὰ διαρκής.

Αὐτὴ μέχρι τώρα ἔχει ἀποδειχθῆ μᾶλλον εὐθραυστος. Μία ἐξ ἴσου ἐκπληκτικὴ ἄποψη, ἡ ὁποία ἀκόμη ἐπικρατεῖ καθὼς γράφουμε, ἦταν ὅτι, ἂν καὶ τὰ ἐπίπεδα πληθωρισμοῦ ἔπесαν σχεδὸν παντοῦ, αὐτὰ παρέμειναν ἐξαιρετικὰ ἀποκλίνοντα μετὰ τῶν χωρῶν (79 - 89).

Τί διδάγματα μποροῦν νὰ ἀντληθοῦν ἀπὸ αὐτὴ τὴν ἐμπειρία; Προέκυψε μιὰ σοβαρὴ χειροτέρευσις εἰς τὴν βραχυχρόνιον σχέσιν μετὰ τὸν οἰκονομικῆς δραστηριότητος καὶ πληθωρισμοῦ.

Εἰς τὸ τέλος τῆς δεκαετίας τοῦ 1960 καὶ εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς δεκαετίας τοῦ '70 αὐτό, μερικῶς, ἀντανάκλωσε ἀλλαγὴς εἰς τὸ παζάρεμα τῶν μισθῶν καὶ εἰς τὴν συμπεριφορὰ καθορισμοῦ τῶν τιμῶν προκύπτουσες ἀπὸ τὴν ἀξανόμενη ἐμπιστοσύνη εἰς τὴν δυνατότητα τῶν κυβερνήσεων νὰ ἐξασφαλίσουν πλήρη ἀπασχόλησις, τὴν ἐλάττωσις τῶν φόβων ἀνεργίας καὶ ἀφερεγγυότητος, τὴν ταχεῖα ἀύξηση τῶν δημοσίων δαπανῶν καὶ τὸ ἐπιθετικότερο παζάρεμα εἰσοδημάτων.

Ταυτόχρονα, τὸ ἐπίπεδο τῆς σημειωθείσης ἀνεργίας τὸ ἀντιστοιχοῦν εἰς ἕνα δεδομένο ἐπίπεδο τῆς χρησιμοποιομένης παραγωγικῆς ἰκανότητος ἀξήθησε, ὡς ἀποτέλεσμα τῆς μεταβαλλομένης συνθέσεως τῆς ἐργατικῆς δυνάμεως καὶ - πιθανὸν - ὡς ἀποτέλεσμα περισσότερον γενναϊοδωρῆς ἀποζημιώσεως τῆς ἀνεργίας εἰς μερικὰς χώρας.

Αὐτὸ ἐπιπροσθέτως χειροτέρευσε τὴν προφανῆ σχέση μετὰ ἀνεργίας καὶ πληθωρισμοῦ (102 - 104, 193 - 198).

Ἄλλὰ κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν τελευταίων ὀλίγων ἐτῶν αὐτῆ ἡ χειροτέρευση ἐπιταχύνθη ἀπότομα ἀπὸ μιὰ σειρά δονήσεων — τίς ἀποτυχίες τῆς συγκομιδῆς καὶ τὴν ἐκρηκτικὴν αὔξησιν τῆς τιμῆς τοῦ πετρελαίου — οἱ ὁποῖες μαζὶ ἐρμήνευαν ἓνα σημαντικὸ μέρος τῆς ἐπιταχύνσεως τῶν τιμῶν ἀπὸ τὸ 1971 πρὸς τὸ 1974. Αὐτὸ τὸ γεγονός συνοδεύθη μὲ γενικὴ διασταλτικὴ δημοσιονομικὴ καὶ νομισματικὴ πολιτικὴ ἀκολουθηθεῖσα ἀπὸ τίς περισσότερες χώρες, ἐν μέρει ὑπαγορευθεῖσα ἀπὸ τὴν κίνησιν πρὸς ἓνα περισσότερο εὐκαμπτο σύστημα τιμῶν συναλλάγματος.

Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν δεκαετίαν τοῦ 1960, αὐτῆ ἡ ἐξέλιξις τοῦ πληθωρισμοῦ ἔλαβε χώρα λιγώτερον ἐντὸς τῶν ἀγορῶν ἐργασίας καὶ περισσότερο ἐντὸς τῶν ἀγορῶν προϊόντων, ἐθνικῶς καὶ διεθνῶς.

Ἰδιαιτέρως, ἡ ἀρκετὰ γενικὴ καὶ ταχεῖα αὔξησις τῶν νομισματικῶν συνολικῶν μεγεθῶν συνέβαλε σημαντικὰ εἰς τὴν δημιουργίαν πιέσεων ἐπὶ τῆς ζητήσεως καὶ εἰς τὴν δημιουργίαν ἐπίμονων πληθωριστικῶν προσδοκιῶν (90 - 94).

Λαμβανόμενα ξεχωριστά, οὔτε οἱ δονήσεις οὔτε τὰ σφάλματα πολιτικῆς θὰ μπορούσαν ἴσως νὰ ὀδηγήσουν εἰς μεγαλύτερη ἀποσύνθεσιν ἀπὸ αὐτὴν ποὺ ἐδοκιμάσθη, ἐπὶ παραδείγματι, κατὰ τὴν περίοδον τοῦ Κορεατικοῦ Πολέμου. Ἄλλὰ ὁ συνδυασμὸς καὶ τῶν δύο ἦταν ἀποφασιστικὸς καὶ τὸ κληροδοτήμα τους εὐρίσκεται ἀκόμη ἀνάμεσά μας ὑπὸ τὴν μορφήν τῶν δυσμενῶν προσδοκιῶν ὅσον ἀφορᾷ τὸν πληθωρισμὸν, τὴν ἀνεργίαν καὶ τὴν ἀνάπτυξιν (95). Αὐτὸ δὲν σημαίνει ὅτι ὁ ἔλεγχος τῆς ζητήσεως δὲν εἶναι πλέον ἀποτελεσματικὸς διὰ τὴν μείωσιν τοῦ πληθωρισμοῦ.

Ἄν καὶ λιγώτερον εὐνοϊκῆ, ἡ πολὺ στενὴ συσχέτισις μετὰ πληθωρισμοῦ εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ OECD καὶ τῶν πιέσεων τῆς ζητήσεως 12 - 18 μῆνες προγενέστερα συνεχίζει νὰ ἐπικρατῆ, ὁ πληθωρισμὸς ἔχει μειωθῆ ἀπὸ ἓνα ἀνώτατον σημεῖον περίπου 15% εἰς 8%, καθὼς οἱ πιέσεις ζητήσεως ἔχουν χαλαρώσει καὶ οἱ ἐξωγενεῖς παράγοντες οἱ ὁποῖοι προκάλεσαν τὸ περισσότερο μέρος τῆς προγενέστερης ἐπιταχύνσεως ἔχουν παύσει ἢ ἔχουν ἀναστραφῆ.

Περιοριστικὴ πολιτικὴ ἐλέγχου τῆς ζητήσεως εἶναι ἀποφασιστικὰ ἐνεργὸς ἐναντίον τῆς μορφῆς τοῦ πληθωρισμοῦ εἰς τίς ἀγορὰς προϊόντων τὸν ὁποῖον δοκιμάζουμε.

Ἐπιπροσθέτως, χωρὶς σημαντικὴ συγκράτησις τῆς ζητήσεως τὸ σπείρωμα μισθῶν - τιμῶν δὲν θὰ εἶχε ἐπιβραδυνθῆ ἀλλὰ ἀντιθέτως, τὸ ἐπίπεδον τοῦ πληθωρισμοῦ θὰ ὑψώνετο περαιτέρω.

Δυσμενεῖς προσδοκίαι προελθοῦσαι ἀπὸ τίς πρόσφατες ἐμπειρίες θὰ συνεχίσουν γιὰ μερικὸν χρόνον. Ἄλλὰ δὲν ὑπάρχει θεμελιώδης λόγος γιὰτί, εἰς περισσότερο εὐνοϊκὰς περιστάσεις καὶ μὲ βελτιωμένους πολιτικὰς, δὲν μπορούν νὰ ἀντιστραφοῦν. Καθὼς ὁ πληθωρισμὸς «προσδοκιῶν» ὑποχρεῖ, ἐν τούτοις, ἴσως βροῦμε ὅτι ὑπάρχει μιὰ ἐπιτάχυνσις τοῦ πληθωρισμοῦ ἢ ὁποῖα γενικῶς μπορεῖ νὰ ἀποδοθῆ εἰς τίς ἀνταγωνιζόμενες ἀπαιτήσεις καὶ εἰς τὴν

κακή λειτουργία τῶν μηχανισμῶν τῆς ἀγορᾶς — τὰ ὁποῖα ἐξεδηλώθησαν εἰς τὸ τέλος τῆς δεκαετίας τοῦ 1960, ἀλλὰ ἔκτοτε ἐχειροτέρευσαν ἀπὸ τὶς διαφορές σημαντικῆς ἐξελίξεως οἱ ὁποῖες μόνις περιγράφηκαν (108 - 112).

Ἄνακεφαλαιώνοντας, οἱ ἄμεσες αἰτίες τῶν σοβαρῶν προβλημάτων τοῦ 1971 - 75 μποροῦν εὐρέως νὰ ἐξηγηθοῦν σύμφωνα μὲ τὴν παραδεδεγμένη οἰκονομικὴ ἀνάλυση.

Ἐπῆρξαν θεμελιώδεις ἀλλαγές εἰς τὰ πρότυπα συμπεριφορᾶς καὶ εἰς τὶς σχέσεις τῆς δυνάμεως διεθνῶς καὶ ἐντὸς τῶν χωρῶν.

Ἄλλὰ ἡ μελέτη τῆς προσφάτου ἱστορίας ἀποδεικνύει ὅτι τὸ σπουδαιότερο χαρακτηριστικὸ ἦταν ἓνα ἀσύνηθες πλῆθος ἀτυχῶν διαταράξεων ἀπίθανα νὰ ἐπαναληφθοῦν κατὰ τὴν ἴδια κλίμακα, ἢ ἐπίδραση τῶν ὁποίων συνεδέθη μὲ μερικὰ δυνάμενα νὰ ἀποφευχθοῦν σφάλματα τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς. Τὸ συνεχιζόμενον κληροδότημα τῶν ἐτῶν 1971 - 75 προκαλεῖ ἀσύνηθεις δυσκολίες γιὰ τὴν σχεδίαση τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς γιὰ τὰ ἀμέσως ἐπόμενα χρόνια. Ἀπορρίπτουμε, ἐν τούτοις, τὴν ἄποψη ὅτι τὰ ὑφιστάμενα οἰκονομικὰ συστήματα ἐλευθέρως ἀγορᾶς καὶ οἱ δημοκρατικοὶ καὶ πολιτικοὶ θεσμοὶ ἔχουν ἀποτύχει. Αὐτὸ ποῦ χρειάζεται εἶναι καλλίτερη χρῆση τῶν ὑπαρχόντων μέσων οἰκονομικῆς πολιτικῆς καὶ καλλίτερη λειτουργία καὶ ἔλεγχος τῶν ὑπαρχόντων μηχανισμῶν τῆς ἀγορᾶς (96 - 100).

Τὸ ἐπιθυμητὸν καὶ τὸ πραγματοποιήσιμον τῆς ἀναπτύξεως

Συνεχιζόμενη οἰκονομικὴ ἀνάπτυξη εἰς τὶς βιομηχανικὰς χώρας, ὑπὸ τὴν ἔννοια ἐνὸς λογικοῦ ἐπιπέδου αὐξήσεως τῆς διαθέσιμης προσφορᾶς ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν, παραμένει ἓνας βασικὸς ἀντικειμενικὸς σκοπός. Αὕτη χρειάζεται γιὰ νὰ ἰκανοποιήσῃ τὶς φιλοδοξίες τῶν ἀνθρώπων γιὰ ἓνα αὐξανόμενον ἐπίπεδο διαβιώσεως καὶ γιὰ νὰ προσφέρῃ ἐπαρκεῖς εὐκαιρίες ἀπασχολήσεως (163 - 168). Ἄν καὶ ἡ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξη ἔχει δαπάνες — οἱ ὁποῖες εἰς τὴν παραδεδεγμένη ἐθνικὴ λογιστικὴ εἴτε ἐμφανίζονται ὡς ὠφέλη (δηλαδὴ ὡς παραγωγή) εἴτε δὲν ὑπολογίζονται καθόλου — αὕτη συσχετίζεται θετικῶς μὲ τὴν εὐημερία. Ἡ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξη καθιστᾷ εὐκολώτερη τὴν ἀλλαγὴν εἰς τὴν μορφήν τῆς κατανομῆς τῶν πόρων καὶ τῆς παραγωγῆς ἔτσι ὥστε νὰ ἐπιτύχῃ τέτοιους συλλογικοὺς σκοποὺς ὅπως προστασία τοῦ περιβάλλοντος, βελτίωση τῆς ποιότητος τῆς ζωῆς καὶ παροχὴ βοήθειας εἰς τοὺς εὐρισκομένους εἰς μειονεκτικὴν θέσιν. Ἐπάρχει δυσπιστία εἰς τὸ νὰ ἐπιδιώξουμε τὴν κατὰ τὸ δυνατό ταχύτερη οἰκονομικὴ ἀνάπτυξη ἐναντι οἰουδήποτε κόστους. Ἄλλὰ λογικὰ ταχεῖα οἰκονομικὴ ἀνάπτυξη παραμένει ὁ βασικὸς ἀντικειμενικὸς σκοπός (169 - 172).

Ἡ μεγαλύτερη ἐπιφύλαξη ὅσον ἀφορᾷ αὕτη τὴν δήλωση εὐρίσκεται εἰς θέματα σχετιζόμενα μὲ τὴν διανομὴν τοῦ εἰσοδήματος — ὁμοῦ ἐθνικῶς καὶ διεθνῶς.

Ἄπο μιᾶ ἄποψη, ἡ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξη μπορεῖ νὰ βοηθήσῃ τὴν ἀναδιανομὴ τοῦ εἰσοδήματος παρέχοντας τὴν δυνατότητα γιὰ αὐξανόμενα προγράμματα βοήθειας καὶ ἀνοίγοντας νέες εὐκαιρίες γιὰ τὴν ἀπασχόληση ὀλιγώτερο προνομιούχων ὁμάδων, καὶ διὰ τῆς ἐμπορίας μὲ τὶς ἀναπτυσσόμενες χῶρες.

Πέραν ἀπὸ ἓνα ὄρισμένο σημεῖο, ἐν τούτοις, ἴσως ἀνακύψουν ἀντιθέσεις μεταξὺ ἰσότητος καὶ ἀποδοτικότητος εἰς οἰονδήποτε οἰκονομικὸ σύστημα. Πιστεύουμε ὅτι τέτοιες ἀντιθέσεις μποροῦν ὁμαλὰ νὰ συμβιβασθοῦν ὑπὸ τὸ φῶς τῶν προτιμήσεων τῶν ἐπικρατουσῶν εἰς κάθε χώρα καὶ εἰς κάθε περίοδο, μὲ τὴν ἐπιφύλαξιν ὅτι — εἰς μιὰ ὀλοκληρωμένη παγκόσμια οἰκονομία — τὸ ὄριον ἔλιγμοῦ τῶν ἐπὶ μέρους κρατῶν περιορίζεται ἀπὸ μιὰ διεθνή «ἐπιθυμία ἐπιδείξεως» συνδεόμενη μὲ τὸν φόβον τῆς φυγῆς τῶν κεφαλαίων καὶ τῆς διαρροῆς ἐγκεφάλων (173 - 174). Ὅσον ἀφορᾷ τὴν διεθνή διάσταση τοῦ προβλήματος ἀπορρίπτουμε τὰ ἐπιχειρήματα ὅτι ἡ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξη εἰς τὶς ἀνεπτυγμένες χῶρες πρέπει νὰ μειωθῇ, οὕτως ὥστε νὰ ἀφήσῃ περισσότερο ἔδαφος γιὰ ἀνάπτυξιν εἰς τὸν τρίτον κόσμον. Ἐνεκα τῆς ἐπιδιώξεως γιὰ αὐξηση τῆς παραγωγικότητος εἰς ἀμφοτέρους τὶς βιομηχανικὰς καὶ τὶς ἀναπτυσσόμενες χῶρες, ἡ ἀνάπτυξιν τῆς παγκοσμίου οἰκονομίας δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ θεωρηθῇ ὡς ἓνα παιγνίδι μηδενικοῦ ἀθροίσματος συνεπαγόμενον μιὰ πάλιν γιὰ ἓνα σταθερὸ ποσοδὸ ἐπὶ τῶν παγκοσμίων πλουτοπαραγωγικῶν πόρων.

Ἄλλὰ ἡ διεθνὴς διάσταση τοῦ προβλήματος πράγματι ἀπαιτεῖ ἓνα πρότυπο ἀναπτύξεως εἰς τὸν ἀνεπτυγμένον κόσμον τὸ ὁποῖο νὰ βοηθᾷ τὴν ἀνάπτυξιν εἰς τὶς ἀναπτυσσόμενες χῶρες βασιζόμενον εἰς τὴν αὐξηση τῶν ἐξαγωγῶν τῶν καὶ εἰς μίαν ῥοὴν πραγματικῶν πλουτοπαραγωγικῶν πόρων πρὸς αὐτὰς ὑπὸ τὴν μορφήν ἐξαγωγῶν κεφαλαίου.

Αὐτὸ μπορεῖ νὰ ἐπιτευχθῇ ἐπὶ μιᾶς βάσεως ἢ ὁποία εἶναι πρὸς τὸ ἀμοιβαῖο συμφέρον ἀμφοτέρων τῶν βιομηχανικῶν καὶ τῶν ἀναπτυσσομένων χωρῶν.

Ταυτοχρόνως, οἱ ὅροι ἐμπορίου εἶναι πιθανὸν νὰ μετακινηθοῦν πρὸς ὄφελος τῶν χωρῶν μὲ μεγάλα ἀποθέματα ὄρισμένων πρώτων ὑλῶν καὶ ἐδάφους· αὐτὴ ἡ διαδικασία δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ ἀνακοπῇ (175 - 180).

Καθὼς καθιστάμεθα πλουσιώτεροι, οἱ προτιμήσεις ἴσως βαθμιαίως μετακινήθοῦν πρὸς τὴν ἀνάπαυσιν καὶ πρὸς τέτοια πράγματα ὅπως προσωπικὴς ὑπηρεσίαις οἱ ὁποῖαι δὲν μποροῦν νὰ παραχθοῦν μαζικὰ. Αὐτὸ ἤδη συμβαίνει. Καθὼς συμβαίνει, θὰ ὑπάρξῃ μιὰ ἐπιβράδυνση τοῦ ρυθμοῦ ἀναπτύξεως ὅπως σήμερον μετρεῖται, ἀλλὰ ὄχι ἀναγκαιῶς καὶ τοῦ ρυθμοῦ αὐξήσεως τῆς εὐημερίας (181). Εἶναι πιθανὸν ἡ ἀνάπτυξιν νὰ περιορισθῇ σημαντικὰ ἀπὸ μεγάλας διακοπὰς εἰς τὴν ἐξέλιξιν τῆς δυνητικῆς προσφορᾶς; Δὲν βρισκόμεν τὰ ἐπιχειρήματα πίσω ἀπὸ αὐτὸ τὸν ἰσχυρισμὸν νὰ μᾶς πείθουν, ἂν καὶ εἰς τὶς περισσότερας χῶρες μιὰ πλήρης ἐπιστροφή εἰς τὰ προηγούμενα ἐπίπεδα τῶν τάσεων φαίνεται ἀπίθανη.

Κατὰ τὴν γνώμην μας, ἡ ἀνάπτυξιν κατὰ τὴν διάρκεια τῆς ἐπομένης δεκαετίας θὰ περιορισθῇ ὄχι τόσο πολὺ ἀπὸ φυσικοὺς καὶ τεχνολογικοὺς περιορι-

σμούς όσο από την ανάγκη να υπερπηδηθούν οι παρούσες οικονομικές και κοινωνικές πιέσεις και ανισορροπίες από τις οποίες ο πληθωρισμός είναι το κυριώτερο σύμπτωμα (182 - 184).

Η προσφορά εργασίας εις τις βιομηχανικές χώρες του OECD είναι πιθανόν να αυξηθῆ κάπως περισσότερο ἄργα εις τὸ μέλλον. Δημογραφικές τάσεις, ἀλλαγὴ συμπεριφορᾶς ὅσον ἀφορᾷ τὴν μετανάστευση καὶ μιὰ μικρότερη διαρροὴ ἀπὸ τὴν γεωργία εἶναι οἱ βασικότερες αἰτίες ἀντισταθμιζόμενες κατὰ κάποιον τρόπο ἀπὸ μιὰ περαιτέρω γρήγορη αὐξηση τῶν ἐπιπέδων συμμετοχῆς τῶν γυναικῶν.

Αὐτὲς οἱ ἀλλαγές εις τὴν συνολικὴν προσφοράν ἐργασίας δὲν θὰ πρέπει νὰ ἔχουν μεγάλο ἀντίκτυπο στὸ πραγματικὸ κατὰ κεφαλὴν εἰσόδημα καὶ ἡ σπουδαιότητά τους εἶναι μᾶλλον ὅτι φανερόνουν μιὰ κάποια πτώση τῆς εὐκαμψίας εις τὴν προσαρμογὴ τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ εις ἀλλαγές τοῦ προτύπου ζήτησεως (185 - 199). Τὸ κύριο στοιχεῖον τῆς ἀναπτύξεως εἶναι καὶ θὰ παραμείνῃ ἡ αὐξηση τῆς παραγωγικότητος τῆς ἐργασίας. Ἴσως ὑπάρχει λόγος νὰ ἀνησυχούμε διὰ τὴν καθοδικὴν τάση τῶν δαπανῶν διὰ ἔρευνα καὶ ἀνάπτυξη καί, περισσότερο σπουδαῖα, διὰ τὸν φόβο ὅτι ἐὰν ἀπαισιοδοξία ἐπικρατεῖ ἀναφορικὰ μὲ τὰ μελλοντικὰ κέρδη καὶ τὴν ρευστότητα τῶν ἐταιρειῶν τότε, ἐπένδυση εις τὴν ἔρευνα καὶ τὴν ἀνάπτυξη τῶν νέων τεχνικῶν καὶ τὴν ἐκμετάλλευση τῶν ὑπαρχόντων τεχνολογικῶν εὐκαιριῶν θὰ καταστῆ ἀπαγορευτικὴ.

Εἴμεθα περισσότερο ἀγνωστικιστὲς ὅσον ἀφορᾷ τὸν κίνδυνον μιᾶς πτώσεως τῆς παραγωγικότητος προκαλούμενη ἀπὸ μελλοντικὰς τομεακὰς ἀλλαγές ἀπὸ τομεῖς ὑψηλῆς παραγωγικότητος πρὸς τομεῖς χαμηλῆς παραγωγικότητος καὶ πρὸς τομεῖς ὅπου ὁ ρυθμὸς αὐξήσεως τῆς παραγωγικότητος εἶναι χαμηλός, ἢ προκαλούμενη ἀπὸ μιὰ ἐνδεχόμενη ἐξάντληση τῶν οἰκονομικῶν κλίμακος.

Ἡ αὐξηση τῆς παραγωγικότητος κατὰ τὴν μεταπολεμικὴν περίοδον ὠφέλιετο κατὰ πολὺν εἰς τὴν ταχέϊαν ἐπέκτασιν τοῦ διεθνοῦς ἐμπορίου, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἐπέτρεψε πολὺν μεγαλύτερη ἐξειδίκευση καὶ τὴν πραγματοποίησιν σημαντικῶν οἰκονομικῶν κλίμακος.

Ἴσως ὑπάρξει λιγώτερη εὐκαιρία γιὰ μελλοντικὴ πρόοδος, πρὸς αὐτὴν τὴν κατεύθυνσιν, ἀπὸ τὴν περαιτέρω ἐπέκτασιν τοῦ ἐμπορίου μεταξὺ τῶν βιομηχανικῶν χωρῶν, ἀλλὰ αὐτὸ θὰ μπορούσε νὰ ἀντισταθμισθῆ διὰ τῆς αὐξήσεως τοῦ ἐμπορίου μὲ τὶς ἀναπτυσσόμενες χώρες. Δὲν βρίσκουμε τίς προβλέψεις τῆς ἡμέρας κρίσεως ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐξάντλησιν τῶν δυναμένων νὰ ἐξάντληθῶν φυσικῶν πηγῶν, κατὰ τὴν διάρκειαν οἰοῦδήποτε λογικοῦ χρονικοῦ ὀρίζοντος, νὰ εἶναι πειστικές. Ἀλλαγές εις τὶς σχετικὰς τιμὰς ἐν εὐθέτω χρόνῳ, θὰ μπορούσαν νὰ προξενήσουν τίς ἀπαραίτητες ἀλλαγές εις τὴν παραγωγήν, ἀνακυκλώνοντας, τὴν ὑποκατάστασιν καὶ τὴν ἀποταμίευσιν.

Ἀλλὰ σοβαρὰ βραχυχρόνια προβλήματα θὰ μπορούσαν νὰ ἐμφανισθῶν ὅσον ἀφορᾷ τίς τιμὰς ἕνεκα ἀνελαστικῶν διακοπῶν εις τὴν παραγωγήν ἢ τὴν προσφοράν.

Εἰς τὸν τομέα τῆς ἐνεργείας τὸ κόστος τῆς μειώσεως τῆς ἐξαρτήσεως ἀπὸ

Ένα μικρό αριθμό προμηθευτών πετρελαίου εμφανίζεται τώρα να είναι πολύ υψηλότερο από ότι ενομιζετο μερικά χρόνια πριν.

Σημειώνουμε επίσης με κάποια ανησυχία ότι μετά το 1990 ίσως υπάρξουν αυξανόμενα προβλήματα γενικών προμηθειών πετρελαίου, και ότι ένεκα των πολύ μεγάλων χρονικών διαφορών δύσκολες αποφάσεις αναφορικά με την ανάπτυξη εναλλακτικών πηγών ενέργειας θα χρειασθῆ να ληφθούν εις τὰ ἐπόμενα ὀλίγα χρόνια.

Όσον ἀφορᾷ τὶς χῶρες τοῦ OECD εἶναι ἀπίθανον ὅτι ἡ προσφορὰ τῶν τροφίμων θὰ ἀποτελέσῃ ἓνα περιορισμὸ εἰς τὴν μελλοντικὴ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξη, ἀλλὰ ὑπάρχει ἓνας κίνδυνος ὅτι ἡ πρόσφατη ἀστάθεια εἰς τὶς παγκόσμιες ἀγορὲς γιὰ τὰ ἀγροτικὰ προϊόντα θὰ συνεχισθῆ καὶ θὰ μπορούσε ἀκόμη νὰ ἀυξηθῆ εἰς μέγεθος.

Όσον ἀφορᾷ τὶς βιομηχανικὲς πρῶτες ὕλες, ἡ ὑπάρχουσα ἐνδειξη ὑποδηλώνει ὅτι δὲν θὰ υπάρξουν προβλήματα προσφορᾶς ἢ ἀπότομες ἀυξήσεις τιμῶν κατὰ τὴν διάρκεια τῶν ἐπομένων ὀλίγων ἐτῶν, με τὴν παραδοχὴ μιᾶς μετρίας καὶ σταθερᾶς ἀυξήσεως τῆς ζήτησεως καὶ παραγωγῆς γιὰ τὸν OECD. Ἀλλὰ οἱ παρούσες πληροφορίες ὅσον ἀφορᾷ τὶς προθέσεις ἐπενδύσεως ὑποδηλώνουν ὅτι εἰς τὶς ἀρχὲς τῆς δεκαετίας τοῦ 1980 ἡ παραγωγικὴ ἰκανότης γιὰ μερικὲς βιομηχανικὲς πρῶτες ὕλες θὰ μπορούσε νὰ καταστῆ ἀνεπαρκῆς, δοθέντος τοῦ συνδυασμοῦ τῶν πολιτικῶν ἀβεβαιοτήτων καὶ τῶν ἀσταθῶν συνθηκῶν τῆς ἀγορᾶς.

Ἐν συντομίᾳ, δὲν βλέπουμε τίποτε ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῆς προσφορᾶς νὰ ἐμποδίσῃ τὴν δυνητικὴ παραγωγή εἰς τὴν περιοχὴ τοῦ OECD ἀπὸ τὸ νὰ ἀυξηθῆ σχεδὸν τόσο γρήγορα εἰς τὰ ἐπόμενα πέντε πρὸς δέκα χρόνια ἀπὸ ὅσο αὐτὴ ἀυξήθηκε εἰς τὴν δεκαετία τοῦ 1960 καὶ ἐπαναλαμβάνουμε ὅτι βρίσκουμε τὴν λογικὰ γρήγορη οἰκονομικὴ ἀνάπτυξη ἐπιθυμητὴ.

Ἐὰν εἶναι κατορθωτὸ θὰ ἐξαρτηθῆ ἀπὸ τὴν ἰκανότητά μας νὰ ἐπιτύχουμε ἓνα ἐπιθυμητὸ ἐπίπεδο διαρθρώσεως τῆς τελικῆς ζήτησεως καὶ τὴν συμπαρομαρτοῦσα διανομὴ τοῦ εισοδήματος χωρὶς νὰ δημιουργοῦνται ὀξείες διαμάχες οἱ ὁποῖες ἐπιδεινώνουν τὸν πληθωρισμὸ. Προσδοκίες καὶ φιλοδοξίες, οἱ ὁποῖες ἀνέρχονται περισσότερο ταχέως ἀπὸ ὅτι ἡ διαθέσιμη οἰκονομικὴ παραγωγικὴ ἰκανότης δημιουργοῦν ἀνταγωνιζόμενες ἀπαιτήσεις οἱ ὁποῖες μποροῦν δύσκολα νὰ ἰκανοποιηθοῦν κατὰ ἓνα ἰκανοποιητικὰ μὴ πληθωριστικὸ τρόπο.

Κοιτάζοντας μακρύτερα, βλέπουμε ἓνα κίνδυνον, ἐὰν κατάλληλες πολιτικὲς ζῆν ἀκολουθοῦνται, ὅτι ἡ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξη εἰς τὴν δεκαετία τοῦ 1990 θὰ μπορούσε νὰ περιορισθῆ ἀπὸ μιὰ ἔλλειψη ἐνεργείας.

Πρὸς πλήρη ἀπασχόληση καὶ σταθερότητα τιμῶν

Οἱ σκοποὶ τῆς πολιτικῆς

Ὁ βασικὸς σκοπὸς τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς εἶναι νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς λογικὰ ἐπίπεδα ἀναπτύξεως καὶ ὑψηλὰ ἐπίπεδα ἀπασχολήσεως.

Κατά την γνώμη μας αυτό δεν μπορεί να επιτευχθῆ ἐκτός ἐάν τὸ πρόβλημα τοῦ πληθωρισμοῦ ἐπιλυθῆ. Τὰ τελευταῖα γεγονότα, ἔχουν ἀφήσει πίσω ἕνα κληροδότημα δυσμενῶν προσδοκιῶν.

Οἱ ἄνθρωποι περιμένουν περισσότερο ὑψηλὰ ἐπίπεδα πληθωρισμοῦ ἀπὸ ὅτι κατὰ τὴν τελευταία μεταπολεμικὴ περίοδο καὶ ἔχουν λιγώτερη ἐμπιστοσύνη ὅσον ἀφορᾷ τὴν μελλοντικὴ αὔξηση τῆς παραγωγῆς καὶ τῆς ἀπασχόλησεως. Οἱ πρωταρχικὲς συνθήκες γιὰ τὴν στροφή πρὸς πλήρη ἀπασχόληση καὶ σταθερότητα τιμῶν δὲν εἶναι εὐνοϊκὲς (273-276). Ὑπὸ αὐτὲς τὶς περιστάσεις, οἱ κυβερνήσεις εὐρίσκονται ἐν δικαίῳ μὲ τὸ νὰ σκοπεύουν πρὸς μιὰ προοδευτικὴ ἐπιστροφή πρὸς τὴν πλήρη ἀπασχόληση καὶ τὴν σταθερότητα τῶν τιμῶν.

Αὐτὸ πὸν χρειάζεται εἶναι μιὰ μέτρια ἀλλὰ συνεχῆ αὔξηση, ἀρχικῶς λιγώτερο γρήγορη παρὰ ἀπὸ ὅτι διαφορετικὰ θὰ ἦταν ἐπιθυμητό, κατὰ τὴν διάρκεια τῆς ὁποίας οἱ ἀναμνήσεις τοῦ προσφάτου πληθωρισμοῦ σβήνουν καὶ ἡ ἐμπιστοσύνη γιὰ ἀξανάμενες πωλήσεις καὶ ἀξανάμενη ἀπασχόληση, ἐπαναφέρεται.

Αὐτὸ ἐπίσης θὰ δώση τὸν ἀπαιτούμενο χρόνο γιὰ ἐπένδυση καὶ τὶς βιομηχανικὲς ἀναδιαρθρώσεις, οἱ ὁποῖες ἀπαιτοῦνται μετὰ ἀπὸ μιὰ σοβαρὴ οικονομικὴ ὕφεση καὶ γιὰ τὶς σημαντικὲς ἀλλαγὲς εἰς τὶς σχετικὲς τιμὲς οἱ ὁποῖες ἔχουν ἐμφανισθῆ.

Μιὰ βεβιασμένη ἀνάρρωση θὰ μπορούσε νὰ ὀδηγήσῃ εἰς μιὰ πρώιμη ἐπανεμφάνιση τοῦ πληθωρισμοῦ.

Αὐτὸ θὰ μπορούσε νὰ ὑπονομεύσῃ τὴν ἐμπιστοσύνη εἰς τὴν συνέχιση τῆς ἀναρρώσεως καὶ θὰ ἐμπόδιζε τὴν ἀπαραίτητη ἐπένδυση. Οἱ κυβερνήσεις θὰ ἦτο δυνατό νὰ πιεσθοῦν νὰ ἀποδεχθοῦν περιοριστικὴ πολιτικὴ, ἡ ὁποία θὰ ὀδηγοῦσε πρὸς μιὰ νέα οικονομικὴ ὕφεση καὶ πρὸς ἀκόμη ὑψηλότερα ἐπίπεδα ἀνεργίας ἐντελῶς πιθανὰ ἤδη ἐντὸς τοῦ 1977 ἢ 1978.

Ἐνεκα δυσμενῶν ἐμπειριῶν τῶν τελευταίων ἐτῶν, μιὰ δεδομένη αὔξηση ζητήσεως εἶναι περισσότερο πιθανὸν νὰ προκαλέσῃ πληθωρισμὸ καὶ λιγώτερο πιθανὸν νὰ προκαλέσῃ τὴν διέγερση τῶν ἐπενδύσεων διαφορετικὰ ἀπὸ ὅτι θὰ συνέβαινε εἰς τὸ παρελθόν. Ὑπάρχουν ἔτσι κίνδυνοι εἰς τὴν προσπάθεια νὰ προχωρήσουμε εἴτε πάρα πολὺ γρήγορα εἴτε πάρα πολὺ ἀργά (277-279).

Ὁ στόχος θὰ ἔπρεπε νὰ ἦταν μιὰ αὔξηση τῆς ζητήσεως κάπως μεγαλύτερη ἀπὸ τὴν αὔξηση τῆς δυνητικῆς προσφορᾶς. Πιστεύουμε ὅτι μιὰ περίοδος διαρκῶν αὐξήσεων εἰς τὰ πραγματικὰ εἰσοδήματα καὶ τὴν ἀπασχόληση εἶναι μιὰ λογικὴ προσδοκία, μὲ ἐπίπεδα αὐξήσεως γιὰ τὸ Ἀκαθάριστο Ἐθνικὸ Προϊὸν κατὰ μέσο ὄρο $5\frac{1}{2}\%$ τὸ ἔτος γιὰ τὴν περιοχὴ τοῦ ΟΕCΔ ὡς σύνολο κατὰ τὴν διάρκεια τῶν 5 ἐτῶν ἀπὸ τὸ 1975 μέχρι τὸ 1980 (280). Θὰ εἶναι δύσκολο νὰ συνδυάσουμε ἀξανάμενη ἀπασχόληση καὶ χρησιμοποιοῦμενη παραγωγικὴ ικανότητα μὲ μιὰ περαιτέρω μείωση εἰς τὸ ἐπίπεδο τοῦ πληθωρισμοῦ.

Ἐπιπλέον παραγωγή θὰ μείωσῃ τὰ γενικὰ ἐξοδα καὶ θὰ παύσει τὶς δια-

νεμητικές διενέξεις, αλλά εν αντιθέσει προς αυτό, η αυξανόμενη ζήτηση θα τείνη εν καιρῷ νὰ ὀδηγήσῃ εἰς πιέσεις προς τὰ ἐπάνω τοῦ κόστους καὶ τῶν τιμῶν.

Τὸ νὰ φέρουμε τὸν πληθωρισμὸ προοδευτικὰ προς τὰ κάτω εἰς ἓνα λογικὰ ἀποδεκτὸ ἐπίπεδο θὰ ἀπαιτήσῃ ἐπομένως ἐπιδέξια καὶ ἀποφασιστικὴ χρῆση τῆς νομισματικῆς καὶ δημοσιονομικῆς πολιτικῆς καί, ὅπου εἶναι χρῆσιμο, πολιτικὴ τιμῶν καὶ εἰσοδημάτων (281 - 287).

Δὲν ὀφείλεται εἰς τις πιέσεις τῆς ζητήσεως εἰς τις ἀγορὰς ἐργασίας — ὅπου οἱ συνθήκες εἶναι γενικὰ χαλαρὰς — τὸ ὅτι ὑπάρχει ἀνάγκη νὰ ἀποφύγουμε μιὰ γρήγορη αὐξηση τῆς ζητήσεως. Αὐτὸ ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι παρὰ τὴν ὑπαρξὴ μεγάλων ὀρίων διαθέσιμης παραγωγικῆς ἰκανότητος, ἓνα γενικὸ ἀπότομο ἐπίπεδο αὐξήσεως τῆς ζητήσεως θὰ ὀδηγοῦσε εἰς τὴν ἀναβίωση τῆς πληθωριστικῆς συμπεριφορᾶς εἰς τὴν ἀγορὰ ἐμπορευμάτων καὶ προϊόντων — ἀναδρῶσα ἐπὶ τῶν ἀγορῶν ἐργασίας — ἢ ὅποια ἐχαρακτήριζε τὸ boom τοῦ 1972 - 73 (284).

Δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρχῃ αὐταπάτη ὅσο ἀφορᾷ τις συνέπειες τις παρατεταμένης ἀνεργίας εἰς τις περιφερειακὰς, φυλετικὰς, καὶ ἄλλες κοινωνικὰς τάσεις καί, ἐν καιρῷ, εἰς τις προθέσεις γιὰ ἐργασία καὶ εἰς τὴν κοινωνία γενικὰ. Συγκριτικὰ μὲ μιὰ βεβιασμένη ἀνάρρωση, ἀκολουθούμενη ἀπὸ μιὰ πρῶτη οικονομικὴ ὑφεση, αὐτὸ ποὺ ἀνακύπτει εἶναι νὰ ἀποδεχθῶμε, ἀπρόθυμα, μιὰ λιγώτερο γρήγορη μείωση τῆς ἀνεργίας τώρα, γιὰ νὰ ἐπιτύχουμε χαμηλότερα ἐπίπεδα ἀνεργίας ἀργότερα. Ἡ ὀρθὰ κριθεῖσα ὡς ὁδὸς ἀναρρώσεως εἶναι αὐτὴ ἢ ὅποια θὰ ἐλαχιστοποιήσῃ τὴν μέση ἀνεργία κατὰ τὴν διάρκεια τῆς περιόδου ἀναρρώσεως ὡς σύνολο (283 - 285).

Ἀπορρίπτουμε τὴν ἄποψη ὅτι ὁ πληθωρισμὸς ἴσως θὰ πρόσφερε ἓνα τρόπο γιὰ ἐπίλυση τῶν θεμελιωδῶν προστριβῶν οἱ ὅποιες προκάλεσαν τὸν πληθωρισμὸ εἰς τὴν πρώτη περίπτωσιν.

Οἱ τελευταῖες ἐμπειρίες ἔχουν δεῖξει μόνον, ἀρκοῦντως καθαρά, ὅτι ὁ πληθωρισμὸς τείνει νὰ ἀνατροφοδοτηθῇ καθὼς ἢ αὐταπάτη τοῦ χρήματος ἐξαφανίζεται καὶ οἱ ἄνθρωποι ἐνεργοῦν προκαταβολικῶς εἰς τις μελλοντικὰς αὐξήσεις τιμῶν.

Ὁ πληθωρισμὸς εἶναι ἄδικος γιὰ τοὺς οικονομικῶς ἀσθενεῖς καὶ τοὺς μὴ ὀργανωμένους, αὐτὸς ἀναχαιτίζει τὴν ἀνάπτυξιν διὰ μέσου τῆς ὑπονομεύσεως τῆς ἀποδοτικότητος τοῦ οικονομικοῦ συστήματος καὶ δημιουργεῖ ἀβεβαιότητα.

Ἐπιταχυνόμενος πληθωρισμὸς εἶναι ἀνυπόφορος καὶ ἐφ' ὅσον αὐτὸς ἔχει ἀρχίσει, τὸ νὰ ξεφύγῃ κανεὶς ἀπὸ αὐτὸν εἶναι περισσότερο ἀπὸ ὀδυνηρὸ. Ὁ σκοπὸς θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι ἢ μείωση τοῦ ἐπιπέδου τοῦ πληθωρισμοῦ κάτω ἀπὸ τὸ σημεῖο εἰς τὸ ὅποιο αὐτὸς τείνει νὰ ἐπιταχυνθῇ, ὅπου δὲν εἶναι τόσο ταχὺς ἢ μεταβαλλόμενος γιὰ νὰ ἐπιδεινώσῃ τὸν ρόλο τοῦ χρήματος σὰν ἓνα μέτρο ἀξίας (269 - 272).

Ἡ δευτέρη δικὴ μας βασικὴ σύσταση πολιτικῆς ἐφαρμόζεται ὄχι μόνον εἰς τὴν περίοδο τῆς ἀναρρώσεως ἀλλὰ ἐπίσης καὶ εἰς τὴν περίοδο μετὰ τὴν

ἐπιστροφή εἰς ὑψηλά ἐπίπεδα ἀπασχολήσεως. Πιστεύουμε ὅτι, εἰς τὸ μέλλον οἱ κυβερνήσεις θὰ πρέπει νὰ καταστήσουν σαφές ὅταν σχεδιάζουν, ἐξηγοῦν καὶ ἐκτελοῦν τὴν πολιτικὴν τους, ὅτι αὐτὲς δὲν θὰ ἐπιδιώξουν πολιτικὴν ἢ ὁποία θὰ ἐπιτρέψη ἢ διευκολύνῃ ὑψηλά ἐπίπεδα πληθωρισμοῦ.

Ἡ πορεία πρὸς συνεχῆ πλήρη ἀπασχόληση εὐρίσκεται μὲ τὸ νὰ ἀναγνωρίσουμε ὅτι οἱ κυβερνήσεις δὲν μποροῦν νὰ ἐγγυηθοῦν πλήρη ἀπασχόληση ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὶς ἐξελίξεις τῶν τιμῶν καὶ τῶν μισθῶν. Κατὰ τὴν διάρκεια τῆς πορείας τῆς μεγάλης μεταπολεμικῆς ἀναπτύξεως ἐκεῖνοι ποῦ ἦσαν ὑπεύθυνοι γιὰ τὸν καθορισμὸ τῶν τιμῶν καὶ γιὰ τὸν διακανονισμὸ τῶν μισθῶν συμπεριφέροντο ὡς νὰ μὴ ὑπῆρχε τρόπος, κατὰ τὸν ὁποῖο θὰ ἠδύναντο νὰ τιμολογήσουν ἐκτὸς ἀγορᾶς ἢ νὰ καθορίσουν τοὺς μισθοὺς ἐκτὸς ἐργασίας. Ἡ οἰκονομικὴ ὕφεση τοῦ 1974/75 παραμένει μιὰ ὀδυνηρὴ ἀποκάλυψη ἀλλὰ ἐπίσης παρέχει μιὰ νέα εὐκαιρία. Ἐὰν μποροῦν νὰ βρεθοῦν τρόποι γιὰ νὰ κρατήσουμε ζωντανὰ τὰ μαθήματα ποῦ μάθαμε — ὅτι ἡ πληθωριστικὴ διαδικασία ἀναπόφευκτα ὀδηγεῖ τελικὰ εἰς ἀπώλεια τῶν πωλήσεων καὶ τῶν ἐργασιῶν — θὰ ἦταν δυνατό νὰ ἐπιτύχουμε ὑψηλότερα ἐπίπεδα ἀπασχολήσεως, χαμηλότερα ἐπίπεδα πληθωρισμοῦ καὶ περισσότερο διαρκῆ ἐπίπεδα ἀναπτύξεως (288 - 290).

Μιὰ τέτοια πολιτικὴ τῆς μὴ διευκολύνσεως ὑψηλῶν ἐπιπέδων πληθωρισμοῦ θὰ ἔπρεπε νὰ οἰκοδομηθῇ γύρω ἀπὸ μερικὰ ἢ ὅλα τὰ ἀκόλουθα :

Δημοσίως ἀνακοινούμενοι στόχοι ὡς πρὸς τὴν αὐξηση τῶν νομισματικῶν (συνολικῶν) μεγεθῶν· μιὰ δημοσιονομικὴ πολιτικὴ κατευθυνόμενη πρὸς ἓνα δημοσιονομικὸ στόχο σχεδιασμένο νὰ ἀποφύγῃ νὰ δώσῃ μιὰ πληθωριστικὴ ὄθηση κατὰ τὴν μεσοπρόθεσμο περίοδο· μιὰ πολιτικὴ τιμῶν καὶ εἰσοδημάτων σχεδιασμένη νὰ διασαφηνίσῃ τὴ φύση (χαρακτῆρα) τῆς συμπεριφορᾶς τῶν τιμῶν καὶ μισθῶν συνεποῦς μὲ τὴν ἐπίτευξη καὶ διατήρηση πλήρους ἀπασχολήσεως καὶ μέτρα νὰ ἀνταμείψῃ ἢ τιμωρήσῃ ἐκείνους οἱ ὁποῖοι συμμορφοῦνται μὲ τὶς κατευθυντήριες γραμμὲς γιὰ τὶς τιμὲς καὶ τὰ εἰσοδήματα ἢ παραλείπουν νὰ πράξουν ἔτσι.

Ἡ πολιτικὴ συναλλάγματος ἴσως ἐπίσης ἔχει ἓνα χρήσιμο ρόλο νὰ διαδραματίσῃ γιὰ τὶς μικρὲς ἀνοικτὲς οἰκονομίες σταθεροποίηση τῆς τιμῆς τοῦ συναλλάγματος πρὸς αὐτὴν μιᾶς μεγάλης σταθερᾶς οἰκονομίας ἴσως βοηθήσει νὰ χαμηλώσῃ τὴν πληθωριστικὴν τους τάση.

Τὸ σωστὸ μείγμα (κράμα) οἰκονομικῆς πολιτικῆς θὰ διαφέρει μεταξὺ τῶν χωρῶν σύμφωνα μὲ τὶς περιστάσεις τους· αὐτὲς περιλαμβάνουν τὴν δύναμη τῆς κυβερνήσεως καὶ τὰ συνταγματικὰ τῆς ὄργανα, τὴν θέση καὶ τὸ γόητρο τῆς Κεντρικῆς Τραπεζῆς καὶ τὶς κεντρικὲς ὀργανώσεις τῶν ἐργοδοτῶν καὶ ἐργαζομένων (291 - 292). Ἡ δυσκολία γιὰ νὰ φέρουμε εἰς πέρας μιὰ τέτοια πολιτικὴ θὰ ἐξαρτηθῇ ἀπὸ τὸν βαθμὸν κατὰ τὸν ὁποῖο ἀποφάσεις σχετικὰ μὲ τοὺς μισθοὺς καὶ τὶς τιμὲς μονοπωλοῦνται καὶ πολιτικοποιοῦνται, ἀπὸ τὴν εἰς τὸ παρελθὸν ἱστορία τῆς χώρας ὅσον ἀφορᾷ τὸν πληθωρισμὸν καὶ τὴν ἀνεργία, ἀπὸ τὸν βαθμὸν τῆς κοινωνικῆς ὁμοιογένειας — ἢ τὴν ἔλλειψη αὐτῆς — ἀπὸ τὴν ὑπαρξὴ ἢ ἄλλως βαθειῶν πολιτικῶν διαιρέσεων καὶ οὕτω καθ’

έξης. Αυτό δεικνύει την σπουδαιότητα κάθε πράξεως ή όποια μπορεί να αναληφθῆ για να ενισχύση τόν ανταγωνισμό.

Κάτω από δυσμενεῖς συνθήκες, ἐν τούτοις, μιὰ πολιτική μὴ προσαρμογῆς βασιζόμενη εἰς μιὰ εὐρεία μακροοικονομικὴ προσέγγιση ἴσως ἀκόμη ἀφήσει μιὰ κατάσταση εἰς τὴν ὁποίαν ἑκάτερος ἢ καὶ τὰ δύο πληθωρισμὸς καὶ ἀνεργία παραμένουν εἰς μὴ ἀποδεκτὰ ὑψηλὰ ἐπίπεδα· ἴσως, τότε λοιπὸν δὲν ὑπάρχει ἐναλλακτικὴ λύση ἀπὸ τὴν πολιτικὴν ἢ ὁποία συνεπάγεται περισσότερο λεπτομερῆ παρέμβαση εἰς τὴν διαδικασίαν προσδιορισμοῦ τῶν τιμῶν καὶ τοῦ εἰσοδήματος μὲ ὅλες τὶς δυσκολίες καὶ τοὺς κινδύνους ποὺ αὐτὴ συνεπάγεται. (293 - 295).

Πολιτικὲς καλλιτέρου ἐλέγχου τῆς ζήτησεως

Ὁ ἐλεγχος τῆς Κυβερνήσεως ἐπάνω εἰς τὴν δημοσίαν πρόσοδο καὶ τὴν δημοσίαν δαπάνη, καὶ ἐπάνω εἰς τὰ ἐπιτόκια καὶ τὴν προσφορά τοῦ χρήματος καὶ τὴν πίστωση ἔχει ἓνα κεντρικὸ ρόλο νὰ παίξῃ εἰς τὴν προαγωγή τῆς οικονομικῆς ἀναπτύξεως καὶ τὴν συγκράτηση τοῦ πληθωρισμοῦ. Ἐπὶ τοῦ παρόντος οἱ ἀρχές θὰ ἔπρεπε νὰ σκοπεύουν εἰς τὸ νὰ κατευθύνουν τὴν ζήτηση κατὰ μῆκος μὲ τὸ σχετικῶς στενὸ μονοπάτι τὸ συνεπὲς μὲ τὴν ἐπίτευξη μιᾶς συνεχοῦς οικονομικῆς ἀναρρώσεως.

Τὸ χαμηλότερο ὄριο ἐπιβάλλεται ἀπὸ τὴν ἀνάγκη γιὰ ἓνα ἐπίπεδο ἐπεκτάσεως ἀρκετὸ νὰ ἐνθαρρύνῃ μιὰ ἀνάρρωση εἰς τὴν ἐπένδυση, ὁμοῦ μέσω ἐπιμερισμοῦ τῶν γενικῶν ἐξόδων καὶ βελτιώσεως τῶν ὀρίων κέρδους καὶ μέσω τῆς δημιουργίας προσδοκιῶν ἐπιβαλλομένων ἀπὸ τὴν ἀνάγκη γιὰ πρόσθετη παραγωγικὴ ἰκανότητα εἰς τὸ πρόσφατον μέλλον.

Τὸ ἐπάνω ὄριο προσδιορίζεται ἀπὸ τὸ σημεῖο εἰς τὸ ὁποῖο μιὰ ἀπότομη αὔξησις εἰς τὴν συνολικὴν ζήτησις θὰ ἀναπυροδοτοῦσε τὶς πληθωριστικὰς προσδοκίαις (301). Κάτω ἀπὸ αὐτὲς τὶς συνθήκες ἓνας σχετικῶς ἐνεργὸς ἐλεγχος πολιτικῆς ζήτησεως ἴσως χρειασθῆ, προκαλῶν μιὰ ἐναλλαγὴ ἐκχύσεων ἀγοραστικῆς δυνάμεως κατὰ τὴν διάρκειαν μιᾶς περιόδου μηνῶν ἢ ἀκόμη ἐτῶν, ἐνῶ ταυτόχρονα νὰ εἶναι ἕτοιμος νὰ ἀρχίσῃ ἀποσύρσεις κινήτρων καθ' ὅσον ἐνδογενεῖς δυνάμεις ἐνεργοποιοῦνται.

Ἄλλὰ ἐν ὄψει τῶν δυσκολιῶν διὰ τὴν τακτοποίησιν τῶν νέων τάσεων, τῆ σφαλερότητα τῶν προβλέψεων, καὶ τὶς καθυστερήσεις προτοῦ ἢ ἐνέργεια ἀναληφθῆ καὶ προτοῦ φανῆ ἢ ἐπίδρασή της, ἢ πολιτικὴ θὰ πρέπει νὰ εἶναι ἐπίσης συνετὴ ὑπὸ τὴν ἔννοια ὅτι, ὅταν ὑπάρχῃ μιὰ φανερὴ ἀνάγκη νὰ ἀλλάξῃ πορεία, θὰ πρέπει νὰ ὑπάρξῃ μιὰ παραδοχὴ ἐναντίον τῆς ἀναλήψεως ὅλων τῶν διασταλτικῶν καὶ περιοριστικῶν ἐνεργειῶν προφανῶς ἀπαραιτήτων διὰ ἓνα ξεκίνημα.

Οἱ κυβερνήσεις θὰ πρέπει νὰ εἶναι ἕτοιμες νὰ ἐνεργήσουν λογικὰ ἄμεσα, ἀλλὰ θὰ πρέπει ἐπίσης νὰ προσπαθήσουν νὰ ἐλέγξουν τὴν ζήτησις περισσότερο σταθερὰ διὰ μιᾶς μεθόδου διαδοχικῶν προσεγγίσεων (303).

Καθώς περισσότερο ύγιεις προσδοκίες όσον άφορᾶ τόν πληθωρισμό και τήν ανάπτυξη βαθμιαίως έμφανίζονται, θά ήταν άρκετά δυνατόν και προτιμότερο για τίς νομισματικές άρχές νά σχεδιάσουν τήν νομισματική και δημοσιονομική πολιτική υπό τὸ φῶς τῶν βραχυχρονίων απαιτήσεων και νά αφήσουν τήν διόρθωση τῶν μικροτέρων αποκλίσεων τῆς συνολικῆς ζητήσεως ἀπό τήν επιθυμητή πορεία εἰς τοὺς ένδογενεῖς σταθεροποιητάς σχεδιασμένους νά ένδυναμώνουν τέτοιες αὐτοδιορθώμενες δυνάμεις πού υπάρχουν εἰς τήν οἰκονομία. Διακριτική ένέργεια θά ἀποβῆ φυσικά ἀπαραίτητη για νά διευθετηθοῦν σημαντικές διαταραχές (304 - 306).

Οἱ κυβερνήσεις μποροῦν και θά έπρεπε νά βοηθήσουν εἰς τὸ νά προάγουν υγιέστερες προσδοκίες όσον άφορᾶ τόν πληθωρισμό και τήν ανάπτυξη δίνοντας μεγαλύτερη έμφαση εἰς τήν ανάγκη για συνέπεια μεταξύ τοῦ βραχυπροθέσου έλέγχου τῆς ζητήσεως και τῶν μεσοπροθέσμων ἀντικειμενικῶν σκοπῶν τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς.

Τοποθετούμενες σαφέστερα μέσα εἰς τόν μεσοπρόθεσο σχεδιασμό οἱ πολιτικές έλέγχου ζητήσεως θά ἀπέβαιναν σταθερότερες και περισσότερο προβλέψιμες (307 - 308).

Νομισματική πολιτική

Ἡ νομισματική πολιτική συνήθως έπηρεάζει τόν πληθωρισμό διά μέσου τῶν επιδράσεων της ἐπάνω εἰς τίς ἀποφάσεις για δαπάνη ἢ ἀποταμίευση και έπομένως διά μέσου τῆς πίεσεως τῆς ζητήσεως εἰς τήν οἰκονομία. Ἄλλά, ὅπως ἔγινε άρκετά φανερό κατά τήν διάρκεια τοῦ boom τῶν ἐτῶν 1972 - 73, ἡ νομισματική πολιτική μπορεῖ περισσότερο συγκεκριμένα νά ἀσκῆ μιᾶ επίδραση ἐπὶ τῶν τιμῶν διά μέσου ὀρισμένων στενῶν διόδων (καναλιῶν) ὅπως ἀκίνητος περιουσία, και ἀγορῆς ἐμπορευμάτων. Μὲ ἀνελαστική προσφορά και εὐκολη πίστωση, ὄξειες αὐξήσεις τιμῶν μπορεῖ εὐκόλως νά τεθοῦν εἰς ένέργειαν εἰς αὐτὲς τίς ἀγορῆς και νά αὐτοτροφοδοτοῦνται, μὲ έντονες επιδράσεις ἐπάνω εἰς τίς πληθωριστικές προσδοκίες, και έπομένως ἐπάνω εἰς τὸ παζάρεμα τῶν μισθῶν και εἰς τίς ἀποφάσεις καθορισμοῦ τῶν τιμῶν κάπου ἄλλοῦ εἰς τήν οἰκονομία (113 - 118).

Τὰ σφάλματα τὰ ὁποῖα ὀδήγησαν εἰς τήν υπερβολική νομισματική διαστολή τοῦ 1971 - 72 ἦσαν ἐν μέρει σχετισμένα μὲ τὰ γεγονότα τῆς καταρρεύσεως τοῦ συστήματος τῶν σταθερῶν ἰσοτιμιῶν. Ἄλλά αὐτὰ ἐπίσης προῆλθαν ἀπό τήν ἀποτυχία νά ἐκτιμηθοῦν οἱ πλήρεις συνέπειες τῆς ἐκρηκτικῆς ἀνόδου τῶν πληθωριστικῶν προσδοκιῶν, εἰδικά όσον άφορᾶ τήν έρμηνεία τῶν κινήσεων τῶν ὀνομαστικῶν ἐπιτοκιῶν, και τὸ γεγονός ὅτι τὰ νομισματικά φαινόμενα συνήθως ἔχουν τήν κυρία των επίδραση πάνω εἰς τόν πραγματικό κόσμο μόνον μετὰ ἀπό μιᾶ άρκετά μεγάλη χρονική ὑστέρηση (119 - 120).

Πιστεύουμε ὅτι ἡ δημοσία ἀνακοίνωση τῶν στόχων για τὸ ἐπίπεδο αὐξήσεως τῆς προσφορᾶς τοῦ χρήματος εἶναι πιθανόν νά ἀποβῆ ἕνας ἀπό τοὺς

καλλίτερους τρόπους παροχής συγκεκριμένης έκφρασης των προθέσεων της Κυβερνήσεως εις τὸ νὰ μὴ διευκολύνῃ ὑψηλὰ ἐπίπεδα πληθωρισμοῦ. Εἰς τὶς παρούσας συνθήκες ὁ σκοπὸς θὰ ἦταν νὰ μειωθοῦν αὐτοὶ οἱ στόχοι προοδευτικὰ καθὼς ὁ πληθωρισμὸς μειώνεται εἰς ἀποδεκτῶς χαμηλὰ ἐπίπεδα (310 - 311).

Ὁ οἰκονομικὸς καὶ πολιτικὸς ρεαλισμὸς εἰσηγεῖται ὅτι θὰ ὑπάρξουν περιπτώσεις ὅπου οἱ ἀρχές θὰ ἀποτύχουν νὰ πραγματοποιήσουν τοὺς νομισματικοὺς τοὺς στόχους. Οἱ περισσότεροι ἀπὸ ἐμᾶς ἐν τούτοις, πιστεύουμε, ὅτι αὐτὴ ἡ προσέγγιση θὰ ἔπρεπε νὰ ἀκολουθηθῇ μὲ ἓνα πραγματικὸ καὶ μετρίως εὐκαμπτο τρόπο, μὲ, ἐπὶ παραδείγματι, ἓνα ἀνώτατο καὶ κατώτατο ὄριο, μᾶλλον, παρὰ ἓνα προκαθορισμένο σημεῖο, γιὰ τὸ ἐπιτρεπτὸ ἐπίπεδο τῆς νομισματικῆς διαστολῆς. Παραπάνω ἀπὸ ὅτι πρέπει, ἐν τούτοις, εὐκαμψία θὰ ἀποδυνάμωνε αὐτὴ τὴν προσέγγιση πιθανὸν τελείως (312 - 313).

Ὑπάρχουν ἄλλοι λόγοι γιὰ τοὺς οἱ νομισματικὲς ἀρχές θὰ ἔπρεπε νὰ δώσουν κάπως περισσότερο βᾶρος εἰς τὶς τάσεις τῶν νομισματικῶν συνολικῶν μεγεθῶν καὶ λιγώτερο εἰς τὰ ἐπιτόκια ἀπ' ὅτι γενικῶς ἦταν ἡ ἔμφαση εἰς τὸ παρελθόν. Εἰς περιόδους φθινοῦσης αὐταπάτης τοῦ χρήματος, οἱ διακυμάνσεις ὅσον ἀφορᾷ τὶς πληθωριστικὲς προσδοκίαις ἐρμηνεύονται μᾶλλον ἀμέσως εἰς ἀπρόβλεπτες ἀλλαγές εἰς τὰ ὀνομαστικὰ ἐπιτόκια. Βασιζόμενες οἱ νομισματικὲς ἀρχές εἰς τοὺς στόχους — ἐπιτόκια εἶναι τότε πιθανὸν αὐτὸ νὰ ἀποβῇ περισσότερο παραπλανητικὸ καὶ νὰ διακινδυνεύῃ μεγαλύτερες ἀποκλίσεις ἀπὸ τὰ ποθούμενα ἀποτελέσματα τῆς πολιτικῆς παρὰ ἂν χρησιμοποιοῦσαν νομισματικὰ συνολικὰ μεγέθη ὡς στόχον.

Ἐπιπροσθέτως, ἂν ἡ προσοχὴ εἶναι συγκεντρωμένη παραπάνω ἀπ' ὅτι πρέπει εἰς τὰ ἐπιτόκια τὸ κεκτημένο δικαίωμα τῆς κυβερνήσεως ὡς ὀφειλέτου μπορεῖ νὰ προσδώσῃ ἐπεκτατικὸ χαρακτῆρα εἰς τὴν νομισματικὴν πολιτικὴν (314 - 317).

Δὲν ὑπάρχει ἐγγενὴς λόγος γιὰ τὴν ἡ συναρτησιακὴ σχέση ἢ καθορίζουσα τὴν ζήτησι τοῦ χρήματος θὰ ἔπρεπε νὰ παράγῃ μία μονοσήμαντη σχέση μεταξὺ τῶν ἀλλαγῶν τῆς ἐκλεγείσης νομισματικῆς συνολικῆς μεταβλητῆς καὶ τοῦ ὀνομαστικοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος. Βραχυπροθέσμως ὁ στόχος θὰ χρειασθῇ νὰ ρυθμισθῇ διὰ τὴν ἐπιτρέψῃ κυκλικὲς καὶ σχετιζόμενες μὲ τὸ ἐπιτόκιο ἀλλαγές εἰς τὴν νομισματικὴν κυκλοφορίαν καὶ πιθανὸν νὰ χρειασθῇ νὰ ἀναθεωρηθῇ ὑπὸ τὸ φῶς τῶν σημαντικῶν ἐξωγενῶν διαταραχῶν. Μακροχρονίως θὰ ὑπάρξουν συνεχεῖς ἀλλαγές εἰς τὴν ζήτησι γιὰ ἐκεῖνα τὰ περιουσιακὰ στοιχεῖα ποὺ θεωροῦνται μέρος τῆς προσφορᾶς τοῦ χρήματος. Αὐτοὶ οἱ παράγοντες πρέπει νὰ ληφθοῦν ὑπ' ὄψιν ὅταν καθιερώνονται στόχοι γιὰ ἀτομικὲς χῶρες καὶ ὅταν γίνεται προσπάθεια νὰ συγκριθῇ ἡ αὐστηρότης τῶν ἀκολουθουμένων νομισματικῶν πολιτικῶν εἰς διαφορετικὰς χῶρας (318).

Ἡ χρηματοδότηση ἑλλειμμάτων τοῦ προϋπολογισμοῦ

Ἡ μεγάλη νομισματικὴ διόγκωσις τοῦ 1971 - 72 δὲν ἐδημιουργήθη κυρίως ἀπὸ τὴν ἀνάγκη νὰ χρηματοδοτηθοῦν ἑλλείμματα τοῦ προϋπολογισμοῦ.

ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά, τὰ πρόσφατα τεράστια ἑλλείμματα πὸν ὑπῆρξαν τὸ ἀποτέλεσμα τῆς οἰκονομικῆς ὑφέσεως καὶ τῆς ἀνάγκης ἀντισταθμίσεως τῶν εὐρέων χρηματικῶν πλεονασμάτων μερικῶν ἀπὸ τὶς χῶρες πὸν παράγουν πετρέλαιο ἔχουν γενικὰ χρηματοδοτηθῆ χωρὶς ὑπερβολικὰ ἐπίπεδα νομισματικῆς διογκώσεως. Ἡ μαρτυρία εἶναι ὅτι ἐὰν ἡ κυβέρνησις σωστὰ ἐκτιμῆσῃ τὸ ἑλλεῖμμα (ἢ πλεόνασμα) τὸ ἀπαιτούμενο νὰ ἐξισορροπήσῃ τὴν διαφορὰ μεταξὺ ἀποταμιεύσεων καὶ ἐπενδύσεων εἰς τὸν ἰδιωτικὸν τομέα, αὐτὸ μπορεῖ νὰ χρηματοδοτηθῆ χωρὶς νὰ ἀπαιτεῖται ἓνα ἐπίπεδο νομισματικῆς διαστολῆς, ἢ ὅποια θὰ γεννοῦσε ἀργότερα πληθωρισμὸν καὶ χωρὶς νὰ ὑψώσῃ τὶς τιμὰς τῶν ἐπιτοκίων τόσο πολὺ ὥστε νὰ ἀντισταθμίσῃ τὴν δημοσιονομικὴν τόνωσιν μέσῳ ἀντιθέτων ἐπιδράσεων ἐπάνω στὴν ἰδιωτικὴν δαπάνην (134 - 141).

Εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρξουν πρακτικὲς δυσκολίες, εἰδικὰ ὅταν τὸ κοινὸν συσχετίζει εὐρέα ἑλλείμματα μὲ τὴν πιθανότητα τοῦ ἐπιταχυνόμενου πληθωρισμοῦ. Αὐτὲς θὰ μποροῦσαν νὰ μετριασθοῦν μὲ τὴν ἔκδοσιν ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως χρεωγράφων μὲ τιμαριθμικὴ ρῆτρα. Συνεχεῖς προσπάθειες ἐπίσης χρειάζονται γιὰ νὰ πεισθῆ ὁ κόσμος ὅτι τὰ ἑλλείμματα τοῦ προϋπολογισμοῦ δὲν εἶναι αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ πληθωριστικά, καθόσον δὲν εἶναι εὐρύτερα ἀπ' ὅτι χρειάζεται νὰ ἰσοσταθμισθῆ ἓνα πλεόνασμα ἀποταμιεύσεων εἰς τὸν ἰδιωτικὸν τομέα. Πρόσφατη πείρα ἀποδεικνύει ὅτι νομισματικὸς ἔλεγχος δὲν εἶναι ἀπαραιτήτως χαμένος εἰς τὴν περίοδον τῆς ἀνώμαλης οἰκονομικῆς ὑφέσεως καὶ ὅτι προσεκτικὴ νομισματικὴ διαχείρισις δὲν εἶναι ἀσυμβίβαστη μὲ κατάλληλη ἐπεκτατικὴ δημοσιονομικὴ δραστηριότητα (320 - 323).

Ἄλλὰ καθὼς ἡ ἀνοδικὴ πορεία ἀνακτᾷ ὄρμη, ἢ διατήρησις τῆς γενικῆς ἰσορροπίας εἰς τὴν οἰκονομίαν ἀπαιτεῖ μιὰ ταχεῖα ἐλάττωσις εἰς τὸ ἑλλεῖμμα τοῦ δημοσίου τομέως. Ἐὰν οἱ κυβερνήσεις ἀδυνατοῦν ἢ δὲν ἐπιθυμοῦν νὰ ἐπιφέρουν κάτι τέτοιο, ἢ ἐπακολουθεῖ πληθωρισμὸς, ἢ προσκόλλησις εἰς ἓνα νομισματικὸν στόχον θὰ ὀδηγήσῃ εἰς ἀπότομην ἀνοδοῦ τῶν ἐπιτοκίων καὶ ὁ ἰδιωτικὸς δανεισμὸς καὶ ἡ ἰδιωτικὴ ἐπένδυσις θὰ ἀντισταθμισθῆ (crowded out) (324 - 325).

Δημοσιονομικὴ πολιτικὴ

Αἰξομειώσεις εἰς τὴν δημοσίαν δαπάνην καὶ φορολογία ἔχουν γενικὰ μιὰ δυναμένη νὰ προβλεφθῆ ἐπίδρασις στὴν οἰκονομικὴν δραστηριότητα, παρ' ὅλον τὸν οἱ χρονικὲς ὑστερήσεις εἶναι μερικὲς φορὲς ἀπρόβλεπτα καὶ ἐνοχλητικὰ διαρκεῖς. Ἀποτυχίαις δημοσιονομικῆς πολιτικῆς δὲν ὑπῆρξαν τόσο πολὺ ζήτημα λανθασμένης χρονικῆς κλιμακώσεως ἀπὸ τὴν ἄποψιν τοῦ βραχυπρόθεσμου ἐλέγχου τῆς ζήτησεως, ἀλλὰ μᾶλλον ζήτημα ἀποτυχίας συμβιβασμοῦ τῆς ἀνάγκης γιὰ βραχυπρόθεσμη εὐκαμνία μὲ τὸν ἀπαραίτητον βαθμὸν ἐλέγχου πάνω στὴν ἰσορροπία μεταξὺ τῆς ἀναπτύξεως τῆς δημόσιας καὶ ἰδιωτικῆς δαπάνης μεσοχρονίως (121 - 133).

Οἱ Κυβερνήσεις θὰ ἔπρεπε νὰ ἐγκαθιδρῦσουν καὶ νὰ δημοσιεύσουν μεσοπρόθεσμως δημοσιονομικοὺς στόχους σχεδιασμένους νὰ δεικνύουν τὴν βασικὴν

κατεύθυνση τοῦ προϋπολογισμοῦ τέτοια ὥστε — εἰς ἐπιθυμητὰ ἐπίπεδα παραγωγῆς, ἀπασχολήσεως καὶ τιμῶν — κάθε διαφορά μεταξύ ἰδιωτικῶν ἀποταμιεύσεων καὶ ἰδιωτικῶν ἐγχωρίων ἐπενδύσεων (σὺν τὴν διαρκῆ ἐξαγωγή τῶν ἐγχωρίων ἀποταμιεύσεων) συνδυάζεται ἀπὸ μία ἀντισταθμιστικὴ καὶ ἀντιθέτου κατεύθυνσεως διαφορά μεταξύ δημοσίας δαπάνης καὶ δημοσίου ἐσόδου. Αὐτὲς θὰ ἔπρεπε ἐπίσης νὰ παρέχουν μία τακτικὴ ἀνάλυση τοῦ μέχρι ποίου σημείου ἀποκλίσεις τοῦ πραγματικοῦ προϋπολογισμοῦ ποὺ ξεφεύγουν ἀπὸ τὸ στόχο ἀντικατοπτρίζουν μᾶλλον ἀτομικὴ δράση παρὰ αὐτομάτους σταθεροποιητὰς (stabilizers) καὶ πῶς τελικὰ ἐσχεδιάσθη νὰ ἐξουδετερώσῃ ἢ νὰ ἀντισταθμίσῃ τὴν ἀτομικὴ ἀντι-κυκλικὴ δράση ἢ ὅποια ἀνελήφθη (326 - 330, 332 - 334).

Κάνοντας αὐτὴ τὴν εἰσήγηση, ἐπιδοκιμάζουμε τὶς ἰδέες ποὺ ὑπογραμμίζουν τὶς προσεγγίσεις ποὺ ἔχουν γίνει σύμφωνα μὲ αὐτὲς τὶς γραμμὲς εἰς ἀρκετὲς χῶρες, ἐπὶ παραδείγματι, οἱ ἔννοιες τοῦ «πλεονάσματος πλήρους ἀπασχολήσεως» (USA), ὁ «οὐδέτερος προϋπολογισμὸς» (Γερμανία), καὶ ἡ «διαρθρωτικὴ πολιτικὴ προϋπολογισμοῦ» (Ὁλλανδία), χωρὶς νὰ εὐχόμεθα νὰ δεσμευθοῦμε εἰς ὅποιαδήποτε συγκεκριμένη τεχνικὴ (331).

Προσαρμογὴ τῶν δημοσιονομικῶν στόχων ἐντὸς μεσοπροθέσμων προγραμμάτων ποὺ ἀναθεωροῦνται τακτικὰ θὰ παρεῖχε τὴν ἀπαιτούμενη ἐλαστικότητα (εὐελιξία) νὰ προσαρμόξῃ τὴν μακροχρόνια θέση τοῦ προϋπολογισμοῦ εἰς ἀπρόβλεπτα συμβάντα καὶ τὶς ἐναλλασσόμενες δημόσιες προτιμήσεις σύμφωνα μὲ τὶς μακροπρόθεσμες οἰκονομικὲς καὶ κοινωνικὲς προτεραιότητες. Ταυτόχρονα, ἐπιδιώξῃ τῶν δημοσιονομικῶν στόχων ὑπαγορευόμενη ἀπὸ τὴν θέσση τοῦ δημοσίου τομέως σύμφωνα μὲ τὸ περιεχόμενο μιᾶς προβαλλομένης μεσοπροθέσμου ἐγχωρίου διαρθρώσεως ζητήσεως καὶ ἐξωτερικῆς ἰσορροπίας, θὰ βοηθοῦσε νὰ κρατηθοῦν οἱ βραχυχρόνιες δημοσιονομικὲς πολιτικὲς σταθεροποιήσεως σύμφωνα μὲ τὶς μακροχρόνιες οἰκονομικὲς καὶ κοινωνικὲς ἐπιδιώξεις, εἰδικὰ ὅταν συνδυάζονται μὲ μακροπρόθεσμες κατεύθυντήριες γραμμὲς γιὰ δημοσίαι δαπάνη. Ἡ ἀνάγκη γιὰ σταθερὲς κατεύθυντήριες γραμμὲς γιὰ τὸν περιορισμὸ τῆς χρηματοδοτήσεως τοῦ ἐλλείμματος θὰ καταστῆ ἀπαραίτητη καθὼς ἡ ἀπασχόληση καὶ ἡ χρησιμοποιοῦμενη παραγωγικὴ ἰκανότης αὐξάνεται καὶ ἡ ἰσορροπία μεταξύ ἀποταμιεύσεων καὶ ἐπενδύσεων ἐπανερχεται ἀπότομα, συμβαδίζουσα μὲ πλέον φυσιολογικὲς ροπὲς πρὸς ἀποταμίευση καὶ ἐπένδυση (335 - 336).

Ἐπιδοκιμάζουμε διοικητικὲς διευθετήσεις γιὰ τὸν ἔλεγχο τῆς δημοσίας δαπάνης ἢ ὅποια, ἐὰν ὁ πληθωρισμὸς καθὼς ἐπιδρᾷ ἐπάνω εἰς τὰ προγράμματα δημοσίας δαπάνης ξεπερνᾷ τὸ ἐπίπεδο τοῦ ὑπάρχοντος στόχου κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ χρόνου τοῦ προϋπολογισμοῦ, προκαλεῖ αὐτόματη πίεση ποὺ ἀσκεῖται ἐπάνω εἰς τὴν δημοσίαι δαπάνη εἰς πραγματικοὺς ὄρους καὶ ἐπάνω εἰς τὶς διαπραγματεύσεις μισθῶν εἰς τὸν δημόσιο τομέα (337 - 338).

Διακριτικὰ μέτρα δημοσιονομικῆς σταθεροποιήσεως θὰ ἔπρεπε κανονικὰ νὰ εἶναι εἴτε προσωρινὰ εἴτε θὰ ἔπρεπε νὰ πάρουν τὴν μορφή ἐπιταχύνσεως ἢ ἐπιβραδύνσεως δημοσίων προγραμμάτων τὰ ὅποια ἔχουν ἤδη συμφωνηθῆ. Νομοθετώντας προκαταβολικὰ ὅτι αὐξήσεις ἢ μειώσεις φόρων θὰ τερματισθοῦν μέχρι μιᾶς ὀρισμένης ἡμερομηνίας μπορεῖ νὰ βοηθήσῃ σημαντικὰ νὰ μετακι-

νήση τις ιδιωτικές δαπάνες κατά τρόπον πού εἶναι ἐπιθυμητός. Ἀντίθετα πρὸς τὴν παραδοσιακὴ σοφία, μερικὲς χώρες ἔχουν καταστή ἱκανὲς νὰ ἐπιτύχουν ἓνα πολὺ χρήσιμο βαθμὸ εὐκαμψίας εἰς τὸν τομέα τῆς δαπάνης. Ἐνεργῶντας διὰ μέσου τῶν δαπανῶν πραγματοποιεῖται μιὰ ταχύτερη καὶ περισσότερο σίγουρη ἐπίδραση ἐπὶ τὴν οἰκονομία καί, ὅταν ὑπάρχει ἀνάγκη περιοριστικῆς δράσεως, ἔχει τὸ τεράστιο πλεονέκτημα τῆς μὴ αὐξήσεως τοῦ κόστους καὶ τῶν τιμῶν (339 - 340).

Πιθανὴ εἶναι καὶ ἡ περίπτωση γιὰ «αὐτοματισμένη» δημοσιονομικὴ πολιτικὴ μέσω μηχανισμῶν νομοθετικῆς πυροδοτήσεως οἱ ὅποιοι θέτουν εἰς κίνηση ἐνέργεια φορολογίας ἢ δαπάνης ἕαν, ἐπὶ παραδείγματι, ἡ ἀνεργία ὑπερβαίνει ἓνα συγκεκριμένον ἀριθμὸ, ἢ ὅταν ὁ πληθωρισμὸς ὑψώνεται πάνω ἀπὸ ἓνα ὀρισμένο ἐπίπεδο.

Αὐτὸ ἐπεκτείνει εἰς τὸν δημοσιονομικὸ τομέα τὴν ἰδέα τῶν ἐνδογενῶν μηχανισμῶν πού δίδουν ὑπόσταση εἰς μιὰ πολιτικὴν βασισμένη ἐπάνω εἰς τὴν μὴ ἀποδοχὴ ὑψηλῶν ἐπιπέδων πληθωρισμοῦ, ἐνῶ ταυτόχρονα ἐνδυναμώνει τοὺς αὐτόματους σταθεροποιητὰς εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς ἀνεπαρκοῦς ζητήσεως (341).

Ἐπιλεκτικὲς πολιτικὲς ἐλέγχου τῆς ζητήσεως

Θὰ ἀποδοθεῖ συχνὰ σημασία εἰς μακροπρόθεσμες διαρθρωτικὲς πολιτικὲς γιὰ συγκεκριμένους τομεῖς ἢ περιοχάς. Κατὰ τὴν διάρκειαν μιᾶς οἰκονομικῆς ὑφέσεως εἶναι ἐπίσης συχνὰ δελεαστικὸ νὰ ὑποστηριχθοῦν ἐπιλεκτικὲς πολιτικὲς πού ἔχουν σχεδιασθῆ νὰ αὐξήσουν τὴν ζήτησιν εἰς τομεῖς ἢ περιοχάς ὅπου κυκλικὴ ἀνεργία εἶναι ὑψηλὴ. Ἀλλὰ ὅσο περισσότερο ἐπιλεκτικὴ εἶναι μιὰ τέτοια ἐνέργεια, τόσο περισσότερο ἡ κυβέρνησις ὑπόκειται εἰς πιέσεις ἀπὸ ὁμάδες ἀτομικοῦ ἐνδιαφέροντος.

Οἱ περισσότεροι ἀπὸ ἐμᾶς, ἐν τούτοις, εὐνοοῦμε μιὰ οἶονεϊ ἐπιλεκτικὴ δράσιν πρὸς ἐπηρεασμὸν τῶν μεγάλων κατηγοριῶν ζητήσεως - βιομηχανικῶν ἐπενδύσεων, οἰκοδομῶν, ἀποθεμάτων, κατανάλωσης, κ.λπ. Ἡ πείρα χωρῶν πού ἔχουν χρησιμοποιήσει προσωρινὰ δημοσιονομικὰ κίνητρα καθὼς καὶ ἀντικίνητρα γιὰ πάγια ἐπένδυση εἰς τις ἐπιχειρήσεις καθὼς ἐπίσης καὶ εἰς τις οἰκοδομὰς, εἶναι μετρίως ἐνθαρρυντικὴ. Ἐχομε παρατηρήσει μὲ ἐνδιαφέρον ἓνα Σουηδικὸ σχέδιον γιὰ ἐπιδοτήσεις πρὸς τὴν παραγωγὴν γιὰ ἀποθέματα κατὰ τὴν διάρκειαν οἰκονομικῆς ὑφέσεως.

Προσωρινὲς αὐξήσεις ἢ μειώσεις εἰς τὴν ἔμμεση φορολογία μποροῦν νὰ χρησιμοποιηθοῦν γιὰ τὴν μείωσιν τῆς κυκλικῆς ἀστάθειας τῆς ιδιωτικῆς καταναλώσεως — εἰδικὰ εἰς περιπτώσεις στασιμοληθωρισμοῦ ὅπου μείωσις τῶν ἐμμέσων φόρων μπορεῖ νὰ ἐπιφέρῃ συγχρόνως ἐπιβράδυνσιν τῆς αὐξήσεως τῶν τιμῶν καὶ τόνωσιν τῆς ζητήσεως (344 - 346).

Πολιτικές επηρεάζουσες άμέσως τὴν ἀπασχόληση

Πρὸς τὸ παρόν, ὅπου ἀφύσικα ὑψηλὰ ἐπίπεδα ἀνεργίας μποροῦν νὰ ἐλαττωθοῦν μόνον προοδευτικά λόγω τοῦ κινδύνου ἀναφλέξεως τοῦ πληθωρισμοῦ, ὑπάρχει μιὰ περίπτωση γιὰ πολιτικές σχεδιασμένες νὰ αὐξήσουν τὸν ὄγκο τῆς ἀπασχολήσεως τὸν σχετιζόμενο μὲ μιὰ δεδομένη αὐξηση εἰς τὴν συνολικὴ ζήτηση. Μιὰ τέτοια πολιτικὴ εἶναι ἡ πρόσθετη ἀπασχόληση εἰς τὸν δημόσιο τομέα.

Αὐτὸ φυσιολογικὰ θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι προσωρινὸ καθὼς ὑπάρχει μεγάλη ἀνάγκη νὰ ἐπιβεβαιωθῆ ὅτι εἶναι συνεπὲς μὲ τοὺς γενικοὺς οἰκονομικοὺς καὶ πολιτικοὺς περιορισμοὺς ἐπάνω εἰς τὸ μέγεθος καὶ τὴν αὐξηση τῆς Κυβερνητικῆς δαπάνης καὶ ἀπασχολήσεως μεσοπροθέσμως.

Προγράμματα ἐφαρμοσθέντα εἰς ἓνα ἀριθμὸ χωρῶν διὰ τῶν ὁποίων, κατὰ τὴν διάρκειά μιᾶς καθορισμένης περιόδου, οἱ ἐργοδότες τοῦ ἰδιωτικοῦ τομέως πληρώνονται μιὰ ἐπιδότηση γιὰ τὴν πρόσληψη νέων ἐργατῶν ἐπίσης ἀξίζουν περαιτέρω μελέτης (347 - 349).

Βλέπουμε τέτοιου εἴδους πολιτικὴς ὡς τὸν κατάλληλο τρόπο ἀνακουφίσεως τῆς βαρεῖας ἀνεργίας — εἰδικὰ μεταξὺ ομάδων τέτοιων ὅπως τῶν ἐγκαταλειπόντων τὸ σχολεῖο ποὺ εἶναι δυσανάλογα σκληρὰ πληγώμενοι — εἰς περιπτώσεις ὅπου ὁ πληθωρισμὸς καὶ/ἢ ἡ ἔξωτερικὴ κατάσταση δροῦν ὡς περιορισμοὶ ἐπάνω εἰς τὴν γενικὴ δρᾶση ἐπεκτάσεως τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος.

Αὐτὸ μὲ τὴ σειρά του, ὑπονοεῖ, ὅτι τέτοιου εἴδους προγράμματα θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι περιορισμένου πεδίου δράσεως, διότι ἐὰν ἡ κατάσταση ἐπέτρεπε μιὰ σημαντικὴ αὐξηση τῆς ζητήσεως θὰ ἦταν συνήθως περισσότερον κατάλληλο γι' αὐτὸ νὰ πραγματοποιηθῆ διὰ γενικῆς ἐπεκτατικῆς δραστηριότητος (350 - 351).

Καλλίτερος συμβιβασμὸς συγκρουομένων ἀπαιτήσεων

Ἄποτυχία νὰ συμβιβασθοῦν ἀνταγωνιζόμενες ἀπαιτήσεις κατὰ κάποιο ἱκανοποιητικὸ τρόπο μπορεῖ νὰ βλάψῃ τὴν οἰκονομικὴ ἀνάπτυξη ἢ ἄμεσα, ὀδηγώντας εἰς ἐνεπιθύμητη διάρθρωση τῆς τελικῆς ζητήσεως — συμπεριλαμβανομένης, εἰδικὰ, τῆς ἀνεπαρκοῦς παραγωγικῆς ἐπενδύσεως — ἢ ἔμμεσα μὲ τὴν δημιουργία πληθωρισμοῦ (219 - 223).

Τὸ πρόβλημα ἐπενδύσεων

Ἐπὶ τῆς ἀπαιτήσεως νὰ ἐπενδύσῃ ἐὰν ἐπαρκῆς παραγωγικὴ ἐπένδυση θὰ ἐπέλθῃ γιὰ νὰ δημιουργηθῇ τὴν ἐπιπρόσθετη παραγωγικὴ ἰκανότητα καὶ τὶς εὐκαιρίες ἀπασχολήσεως τὶς ἀπαιτούμενες γιὰ νὰ ἐνισχυθῇ ἡ ἐπάνοδος εἰς τὴν πλήρη ἀπασχόληση. Μιὰ σημαντικὴ ἔλλειψη ἐπενδύσεων σημειώθηκε κατὰ τὴ διάρκειά τῆς οἰκονομικῆς ὑφέσεως. Ταυτόχρονα, εἰς πολλὰς χώρας οἱ ἀπαιτήσεις ἐπενδύσεως ἔχουν αὐξηθῆ ὡς ἀποτέλεσμα τῆς ζητήσεως γιὰ προστασία τοῦ περιβάλλοντος καὶ γιὰ νὰ κατορθωθῇ μεγαλύτερη αὐτάρκεια ἐνεργείας (ἂν καὶ αὐτὴ ἡ αὐξηση μερικῶς ἀντισταθμίζεται ἀπὸ μιὰ βραδύτερη αὐξηση εἰς τὴν ζήτηση στέγης εἰς

μερικῆς περιπτώσεως). Ἀκόμη καὶ ὅταν μίᾳ ἐπαρκῆς εἰσροῇ ἀποταμιεύσεως μπορεῖ νὰ σιγουρευθῇ οἱ δονήσεις ἀπὸ τὸ πρόσφατο παρελθὸν ἔχουν ὀδηγήσει εἰς διάχυτη ἀπαισιοδοξία ὡς πρὸς τὸ ἐὰν ἐπαρκῆς ἐπένδυση θὰ ἀναληφθῇ. Οἱ ἀμοιβῆς γιὰ τὴν ἀνάληψη τοῦ κινδύνου ἔχουν ἀυξηθῇ. Οἱ ἐπιχειρηματίες ἔχουν λιγώτερη ἐμπιστοσύνη εἰς τὶς μελλοντικῆς πωλήσεις καὶ κέρδη, εἶναι λιγώτερο σίγουροι γιὰ τὴ διαθεσιμότητα καὶ τὸ μελλοντικὸ κόστος τῆς ἐνεργείας καὶ τῶν πρώτων ὑλῶν καὶ ἀνησυχοῦν περισσότερο γιὰ τὰ μέτρα ἐναντίον τῆς μολύνσεως τῆς ἀτμοσφαιράς ἢ γιὰ τοὺς κανονισμοὺς ἀσφαλείας καὶ τὴν ἀλλαγὴ συμπεριφορᾶς ἐναντι τῶν ἐπιχειρήσεων (234 - 235).

Ἐπιπρόσθετα μὲ αὐτὰς τὶς γενικῆς διαπιστώσεις, ὑπάρχει, εἰς μερικῆς χώρες, μίᾳ μακροχρόνια αὐξηση εἰς τὴν τιμὴ τῆς ἐργασίας καὶ εἰς τὸ κόστος τῶν ἄλλων εἰσροῶν ἐν σχέσει μὲ τὶς τιμῆς παραγωγῆς, καὶ ἐλαττωμένη εὐκαμψία εἰς τὴν προσαρμογὴ τῶν εἰσροῶν ἐργασίας ἐν σχέσει πρὸς τὶς διακυμάνσεις τῆς παραγωγῆς. Ἐνεκα τῆς χαμηλῆς ἀποδοτικότητος τοῦ κεφαλαίου δὲν ὑπάρχει ἀρκετὴ ἐπένδυση καὶ ὅλη ἡ ἐπένδυση κατευθύνεται κυρίως πρὸς τὴν ἐξοικονόμηση ἐργασίας καὶ εἰς τὴν ἐλάττωση ἄλλων κόστων μᾶλλον παρὰ εἰς τὴν αὐξηση τῆς παραγωγικῆς ἰκανότητος καὶ εἰς τὴν δημιουργία ἐπιπροσθέτων εὐκαιριῶν ἐργασίας. Καθὼς ἡ κυκλικὴ ἀνεργία πέφτει, μίᾳ περισσότερο ἐπιμένουσα μορφή διαρθρωτικῆς ἀνεργίας, σύμφωνα μὲ αὐτὴ τὴν ἄποψη, θὰ ἐμφανισθῇ ἔνεκα ἐνὸς κακοῦ συνδυασμοῦ μεταξὺ τοῦ ἀποθέματος τοῦ κεφαλαίου καὶ τῆς προσφορᾶς ἐργασίας (224 - 229).

Τέτοιου εἴδους κατάσταση μπορεῖ νὰ παρουσιασθῇ λόγω τῆς αὐξήσεως τοῦ κόστους ἐργασίας ποὺ εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἰσχυρῶν διαπραγματεύσεων μισθῶν μὲ ἔμφαση εἰς τὰ διαθέσιμα εἰσοδήματα, τὸ ὁποῖον κόστος δὲν ἔχει ἐπιπέσει πλήρως εἰς τὶς τιμῆς λόγω τοῦ διεθνοῦς ἀνταγωνισμοῦ, τὸν ἔλεγχον τῶν τιμῶν ἢ τὰ περιοριστικὰ μέτρα διαχειρίσεως τῆς ζήτησεως. Ὑπερτιμημένες συναλλαγματικῆς ἰσοτιμίες εἶναι δυνατόν ἐπίσης νὰ παίξουν σημαντικὸ ρόλο (230 - 233).

Ὑπάρχουν μερικῆς διαφορῆς μέσα εἰς τὴν Ἐπιτροπὴ ἐπάνω εἰς τὴν σοβαρότητα αὐτοῦ τοῦ προβλήματος. Ὅχι μόνον εἶναι ἡ μαρτυρία ἢ ἀφορῶσα τὶς ἀλλαγῆς τῆς δυνατότητος κέρδους καὶ τὴν ἔνταση τοῦ κεφαλαίου διφορούμενη, ἀλλὰ εἶναι δύσκολο νὰ εἶναι κανεὶς βέβαιος ἐὰν οἱ ἀγορῆς ἔχουν μονίμως μετακινήθῃ πρὸς ἓνα ὑψηλότερο ἐπίπεδο πραγματικοῦ κόστους ἐργασίας. Μὲ βάση τὴν ἐξετασθεῖσα μαρτυρία, φαίνεται πιθανὸν ὅτι εἰς μερικῆς περιπτώσεις — Η.Π.Α., Γερμανία, Ἰταλία, Ἡνωμένο Βασίλειο, Ὀλλανδία καὶ ἴσως οἱ Σκανδιναυικῆς χώρες — πιθανὸν νὰ ὑφίσταται μίᾳ μειωμένη προθυμία γιὰ ἐπένδυση ποὺ νὰ σχετίζεται μὲ προσδοκίαις μειωμένου κέρδους.

Ἀλλὰ εἰς μερικῆς ἄλλες χώρες, συμπεριλαμβανομένων τοῦ Καναδά, Ἰαπωνίας καὶ Γαλλίας, δὲν εἶναι ξεκαθαρισμένο ὅτι ἔχει πραγματοποιηθῇ κάποια σημαντικὴ δομικὴ ἀλλαγὴ εἰς τὸ ἐπίπεδο τῆς δυνατότητος πραγματοποιήσεως κέρδους (236 - 240, 247 - 248).

Ἡ μεγίστη συνεισφορὰ ποὺ οἱ κυβερνήσεις εἶναι εἰς θέση νὰ προσφέρουν γιὰ τὴν λύση αὐτῶν τῶν προβλημάτων εἶναι μέσω τῆς ἐπιτυχίας τῶν προσ-

παθειών τους να διευθύνουν τις οικονομίες τους κατά μήκος μιάς μεσοπροθέσμου πορείας που είναι συνεπής με σταθερά ανερχόμενη παραγωγή και άπασχόληση και φθίνουσες πληθωριστικές προσδοκίες. Αυτό θα ενδυνάμωνε τα κίνητρα προς επένδυση ελαττώνοντας τους φόβους για μελλοντικές περιοριστικές πολιτικές, θα πραγματοποιούσε μια σημαντική κυκλική ανάρρωση των κερδών και θα διευκόλυνε όποιεσδήποτε διαρθρωτικές προσαρμογές ήταν απαραίτητες εις την σχέση μεταξύ κόστους εργασίας και τιμών των προϊόντων (353 - 354).

Τί άλλο μπορεί να γίνει; Κάτω από τις παρούσες συνθήκες τής χαμηλής χρησιμοποίησεως τής παραγωγικής ικανότητας και των ισχυρών πληθωριστικών προσδοκιών, μιὰ «στροφή» εις τὸ μείγμα πρὸς μιὰ εὐκόλη νομισματικὴ καὶ μιὰ σφικτὴ δημοσιονομικὴ πολιτικὴ πιθανὸν νὰ μὴ βοηθοῦσε ἄρκετὰ εις τὴν τόνωση τῶν ἐπενδύσεων καὶ θὰ διέτρεχε τὸν κίνδυνο ἀναζωπυρώσεως τοῦ πληθωρισμοῦ. Μιὰ ἐναλλακτικὴ λύση εἶναι νὰ ἀυξηθοῦν τὰ φορολογικὰ κίνητρα γιὰ ἐπένδυση.

Ἄλλὰ ὅπου χαμηλὴ ἀποδοτικότης ἀντανακλᾷ ἰσχυρὲς μισθολογικὲς πιέσεις, αὐτὰ τὰ κίνητρα εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπονομευθοῦν κατὰ πολὺ ἀπὸ περαιτέρω ἀυξήσεις τῶν μισθῶν (355 - 356).

Ἐὰν ὑπάρχει ἓνα γνήσιο καὶ ἐπίμονο πρόβλημα ἐπενδύσεως αὐτοῦ τοῦ εἶδους, ἡ μόνη πιθανὴ λύση εἶναι νὰ προσπαθήσουμε νὰ συνάψουμε μιὰ συμφωνία ἐπάνω εις τὴν ἀνάγκη γιὰ ὑψηλότερα κέρδη καὶ ἐπενδύσεις μεταξύ τῆς Κυβερνήσεως, τῶν ἐργατικῶν συνδικάτων καὶ τῶν διοικήσεων τῶν ἐπιχειρήσεων.

Ἡ συζήτηση τῶν προβλημάτων πού προκύπτουν ἐδῶ θὰ μπορούσε νὰ προαχθῆ ἄρκετὰ δι' ἐκτεταμένης χρήσεως τεχνικῶν περὶ Λογιστικῆς πληθωρισμοῦ. Αὐτὸ θὰ βοηθοῦσε ἐκείνους πού εἶναι ἀναμειγμένοι εις διαπραγματεύσεις μισθῶν καὶ εις ἀποφάσεις τιμολογήσεων, ὥστε νὰ μὴ παραπληθοῦν ἀπὸ τὶς διαστρεβλωτικὲς ἐπιδράσεις τοῦ παρελθόντος πληθωρισμοῦ (357 - 359).

Ἡ μειωμένη διαθεσιμότης τῶν ἐσωτερικῶν κεφαλαίων σχετιζόμενη μὲ χαμηλότερη δυνατότητα κέρδους δὲν ἔχει, τουλάχιστον μέχρι πρόσφατα, προκαλέσει ὁποιοδήποτε μεγάλο πρόβλημα γιὰ τὶς βιομηχανικὲς ἐπενδύσεις. Τὸ ἀξζανόμενο ἐπίπεδο τῶν ἀποταμιεύσεων τῶν οἰκογενειῶν ἀντιστάθμισε τὴν πτώση εις τὴν ἐσωτερικὴ χρηματοδότηση· διάμεσα κανάλια ἐργάσθηκαν ὁμολά γιὰ νὰ ἐπιτρέψουν εις τὶς ἐπιχειρήσεις νὰ στηριχθοῦν ἐπάνω εις ἐκείνες τὶς ἀποταμιεύσεις. Ἄλλὰ φόβοι ἔχουν ἐκφρασθῆ ὅτι τὰ χρηματοδοτικὰ ὄρια εις αὐτὴ τὴν διαδικασία ἔχουν προσεγγισθῆ καθὼς οἱ λόγοι αὐτο-χρηματοδοτήσεως πέφτουν καὶ οἱ λόγοι (πηλίκαι) τοῦ δανειακοῦ πρὸς τὸ μετοχικὸ κεφάλαιό ὑψώνονται (241 - 246). Μέχρι στιγμῆς καθ' ὅσον ἔτσι εἶναι ἡ περίπτωσις, ἡ λύσις εὐρίσκεται εις τὴν βελτίωση τῆς εὐκαμψίας τῶν ἀγορῶν κεφαλαίου — προμηθεύοντας μιὰ εὐρύτερη κλίμακα πιστωτικῶν τίτλων, ἐλαττώνοντας τοὺς περιορισμοὺς τῆς ἐπενδύσεως εις μετοχὲς καὶ ἐξαφανίζοντας τὰ φορολογικὰ ἀντικίνητρα.

Ἄρκετοὶ ἀπὸ μᾶς θὰ ὑποστήριζαν ἐπίσης περισσότερο ριζοσπαστικὲς

λύσεις οι οποίες εισάγουν ένα στοιχείο «μετοχικό» εις την άμοιβή της εργασίας, επί παραδείγματι διά μέσου σχημάτων για συμμετοχή των εργαζομένων όπου η άμοιβή είναι μερικώς υπό μορφήν εκδόσεως μετοχών και μερισμάτων ή μερίδιον επί των κερδών (360 - 361).

Δημοσία δαπάνη

Αν και η ζήτηση για αγαθά και υπηρεσίες τα όποια συνήθως προμηθεύονται υπό του δημοσίου τομέως τείνει να ύψωθῃ καθώς οι κοινωνίες γίνονται πλουσιώτερες, υπάρχει μιὰ σοβαρή μαρτυρία ὅτι κατά την διάρκεια των τελευταίων δέκα ἐτῶν ἕνας ἀριθμὸς χωρῶν προχώρησε ὑπὲρ τὸ δέον πρὸς αὐτὴν τὴν κατεύθυνση μὲ κίνδυνον ἀντιθέτων ἀποτελεσμάτων συγχρόνως ἐπὶ τῆς οἰκονομικῆς των ἀναπτύξεως καὶ ἐπὶ τοῦ πληθωρισμοῦ,

Τέτοιου εἴδους κίνδυνοι εἶναι δυνατόν νὰ προκύψουν ἐξ αἰτίας μιᾶς συμπίεσεως εἰς τὴν παραγωγικὴ ἐπένδυση καὶ ἀπὸ τὶς ἐπιδράσεις τῶν ὑψηλῶν ἐπιπέδων φορολογίας ἐπάνω εἰς τὰ κίνητρα ἐργασίας καὶ ἀναλήψεως κινδύνων. Καὶ δεδομένου ὅτι οἱ μισθολογικὲς ἀπαιτήσεις ἔχουν σχηματισθῆ περισσότερο σύμφωνα μὲ τὴν ἀποψη τῶν διαθέσιμων εἰσοδημάτων, ἀξαναόμηνη δημοσία δαπάνη συνδυασθεῖσα μὲ ὑψηλότερη φορολογία εἰς μερικὲς περιπτώσεις ἔχει δημιουργήσει πληθωρισμὸ λόγω «φορολογικῆς ὠθήσεως» (tax - push) ἀκόμη καὶ κατὰ τὴν ἀπουσία γενικῆς ὑπερβολικῆς ζητήσεως (249 - 256).

Ἐχουν δίκαιο οἱ κυβερνήσεις ἀναζητῶντας νὰ ἐδραιώσουν σταθερότερους ὁδηγούς γιὰ δημοσία δαπάνη, οἱ ὅποιοι δροῦν ὡς «ὄριον ταχύτητος», ὑποδεικνύον τὸ σημεῖον κινδύνου πέραν τοῦ ὁποίου αὐξήσεις εἰς τὴν δαπάνη εἶναι πιθανὸν νὰ ἐπιφέρουν σοβαρὰ ἀντίθετα τῶν ἐπιδιωκομένων ἀποτελέσματα ὅσον ἀφορᾷ τὸν πληθωρισμὸ καὶ/ἢ τὴν οἰκονομικὴ ἄνοδο. Κατὰ τὴν διάρκεια τῶν 10 τελευταίων ἐτῶν ἡ δημοσία δαπάνη (τῶν μεταβιβαστικῶν πληρωμῶν συμπεριλαμβανομένων) ἐκφρασθεῖσα ὡς ποσοστὸν ἐπὶ τοῦ Ἀκαθάριστου Ἐθνικοῦ Προϊόντος (GNP) αὐξάνεται κατὰ 0,4 ἐπὶ τοῖς ἑκατὸν κατ' ἔτος εἰς τὴν περιοχὴ τοῦ OECD. Οἱ περισσότερες χώρες οἱ ὁποῖες ὑπερέβησαν αὐτὴ τὴν μέση τιμὴ σοβαρὰ εἶχαν φασαρίες.

Εἰς τὴν ἄμεση μελλοντικὴ περίοδο, ἡ αὐξηση τῆς δημοσίας δαπάνης θὰ περιορισθῆ ἀπὸ τὴν ἀνάγκη μεταφορᾶς πλουτοπαραγωγικῶν πόρων πρὸς τὴν ἐπένδυση καὶ (εἰς πολλὰς χώρες) πρὸς τὶς καθαρὰς ἐξαγωγὰς, μέσα εἰς τὰ πλαίσια μιᾶς κάπως βραδύτερης αὐξήσεως εἰς τὴν δυνατικὴν παραγωγή (363 - 365).

Γιὰ νὰ ὑπάρξῃ βελτιωμένος ἔλεγχος ἐπάνω εἰς τὴν δημοσία δαπάνη, γενικὰ θὰ ὑποστηρίζαμε συμφωνίες πρὸς ἐξαφάνιση τῶν δημοσιονομικῶν drags ὀφειλομένων εἰς τὸν πληθωρισμὸ, συγκεκριμένα, τὴν αὐξηση εἰς τὸ φορολογικὸ βάρος ἢ ὁποῖα λαμβάνει χώρα αὐτομάτως ὅταν οἱ τιμὲς (καὶ ὡς ἐκ τούτου τὰ εἰσοδήματα) ὑψώνονται, ἐνῶ οἱ φορολογικὲς ἐκπτώσεις καὶ φορολογικὲς κλίμακες παραμένουν σταθερὰς εἰς ὀνομαστικούς ὄρους. Αὐτὸ μπορεῖ νὰ ἐπιτευχθῆ εἴτε μὲ αὐτόματη κωδικοποίηση τῶν διαφορῶν παραμέτρων τοῦ συστήματος εἰς ὁ δ η μ α - φ ο ρ ο λ ο γ ί α, εἴτε μὲ λιγώτερο αὐστηρὰς συμφω-

νίες εις τις όποιες οί κυβερνήσεις καλοϋνται νά κάνουν τέτοιες ρυθμίσεις κάθε χρόνο έκτος τής περιπτώσεως εις τήν όποία μιá σαφής άπόφαση λαμβάνεται για τó αντίθετο (366-369).

Ύποστηρίζουμε επίσης τις καταβληθείσες προσπάθειες πρòς άναθεώρηση προτεραιοτήτων και βελτίωση τής άποδοτικότητας και τής άποτελεσματικότητας τών δημοσίων προγραμμάτων.

Άποδοτική κατανομή τών πλουτοπαραγωγικών πόρων εις τόν δημόσιο τομέα πάντοτε συνεπάγεται ειδικά προβλήματα έξ αιτίας τής άπουσίας τής πειθαρχίας τής άγοράς και τού άνταγωνισμού.

Ό σκοπός θά άπέβλεπε εις τήν έδραίωση μιás πλέον ξεκάθαρης σχέσεως μεταξύ τής ζητήσεως για συγκεκριμένες δημόσιες ύπηρεσίες και τής τιμής τήν όποία ή κοινότης είναι διατεθειμένη νά πληρώση για αυτές (370).

Μελλοντικά, θά μπορούσε νά παρουσιασθῆ ό κίνδυνος μιás ύπερ-άντιδράσεως έναντίον τής δημοσίας δαπάνης. Άνεπαρκής δημοσία δαπάνη θά μπορούσε νά έχει επίσης αντίθετα άποτελέσματα επάνω εις τήν οικονομική ανάπτυξη και ευημερία τού συνόλου και, διά μέσου τών προσδοκιών πού δέν επαληθεύθηκαν, επάνω εις τόν πληθωρισμό. Η ύπερβολική προσπάθεια έλέγχου τής δημοσίας δαπάνης πέφτει επί τών δημοσίων επενδύσεων εις τόν τομέα τής οικονομικής και κοινωνικής ύποδομής, χειροτερεύοντας τήν συνολική παραγωγικότητα τής οικονομίας (257,371).

Έξωτερικός τομέος

Η σύγκρουση όσον άφορᾷ άνταγωνιζόμενες άπαιτήσεις έντός τών περισσότερων χωρών τού OECD έχει υπερτονισθῆ λόγω τής χειροτερεύσεως τών όρων έμπορίου, ή όποία ήταν επακόλουθον τής άνόδου τών τιμών τού πετρελαίου καθώς επίσης και τών άλλων αγαθών. Έν μέρει έχει ήδη καταβληθῆ υπό τήν μορφήν έξαγωγών αγαθών και ύπηρεσιών, οί όποιες θά συνεχίσουν τήν άνοδική πορεία τους καθ' όσον ή δυνατότητα τών πετρελαιοπαραγωγών χωρών νά δαπανοϋν αυξάνει λόγω τών τεραστίων έσόδων των (258-261).

Μελλοντικώς ή πλέον σημαντική έξωτερική άνταγωνιστική άπαιτηση επί τών βιομηχανικών χωρών τού OECD είναι ή άνάληψη ύποχρέσεως νά επιτύχουν μιá έπαρκή μεταφορά πλουτοπαραγωγικών πόρων πρòς τις άναπτυσσόμενες χώρες. Ύποστηρίζουμε με έμφαση τήν έγκαιρη έπιτυχία τών διεθνών στόχων για έπίσημη ύποστήριξη άναπτύξεως. Έπιπροσθέτως, οί άπαραίτητες μεταφορές (διοχετεύσεις) θά έπρεπε νά έπιτευχθοϋν μέσω ευρύτερων ροών κεφαλαίου και μέτρων πού θά ένδυναμώσουν τήν άγοραστική δύναμη τών άναπτυσσομένων χωρών (373, 409-410)

Για ώρισμένες χώρες πρόσθετες άπαιτήσεις επί πλουτοπαραγωγικών πόρων ξεκινοϋν άπό τó γεγονός ότι ή παρούσα των [έξωτερική ίσορροπία χρειάζεται ένδυνάμωση για λόγους πού δέν σχετίζονται με τó πρόβλημα τού πετρελαίου. Για χώρες όπου ή άπαιτούμενη μετακίνηση πλουτοπαραγωγικών πόρων πρòς τόν έξωτερικόν τομέα είναι μεγάλη, τούτο δέν θά έπρεπε νά άναβληθῆ επί πολύ καθώς είναι σημαντικό όπως οί άπαραίτητες τροποποιήσεις (ρυθμίσεις)

πραγματοποιηθῶν σιγά - σιγά χωρίς νά ἐπιταχύνουν τὸ σπείρωμα μισθῶν/τιμῶν. Ἄλλοιῶς θὰ δημιουργηθῶν συνεχιζόμενα προβλήματα μεσοπροθέσμως.

Πολιτικὴ τιμῶν καὶ εἰσοδημάτων

Ὑποστηρίζουμε τὴν ἰδέα ὅτι οἱ κυβερνήσεις θὰ ἔπρεπε νά συζητοῦν τακτικὰ μὲ τοὺς ὀργανισμοὺς οἱ ὁποῖοι ἀντιπροσωπεύουν τὶς ἐπιχειρήσεις καὶ τὴν ἐργασία τὰ θέματα ποὺ ἀφοροῦν τὴν γενικὴ ἐξέλιξη τῶν τιμῶν καὶ μισθῶν ποὺ θέλουν νά ἐπιτύχουν κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ ἐρχομένου ἔτους παράλληλα μὲ τὴν διατήρηση ὑψηλῶν ἐπιπέδων ἀπασχολήσεως. Πράγματι, ἐὰν οἱ κυβερνήσεις εἶναι ἀποφασισμένες νά υἰοθετήσουν μιὰ πολιτικὴ ποὺ νά μὴ ἐνθαρρύνῃ ὑψηλὰ ἐπίπεδα πληθωρισμοῦ πρέπει νά εἶναι προετοιμασμένες νά ὑποδείξουν εἰς αὐτοὺς ποὺ εἶναι ὑπεύθυνοι γιὰ τὸν καθορισμὸ τῶν τιμῶν καὶ μισθῶν τὸ εἶδος τῆς συμπεριφορᾶς ἀπὸ μέρους τους ποὺ θὰ εἶναι συμβιβαστὴ μὲ τὶς νομισματικὲς καὶ δημοσιονομικὲς πολιτικὲς τὶς ὁποῖες οἱ ἀρχὲς εἶναι διατεθειμένες νά ἀκολουθήσουν (375).

Αὐτὴ ἡ ἰδέα δὲν εἶναι νέα. Τὸ νέον εἶναι τὸ πνεῦμα ἐντὸς τοῦ ὁποῖου τέτοιες συζητήσεις λαμβάνουν χώρα μετὰ μιὰ ἀρκετὰ μεγάλη πληθωριστικὴ οἰκονομικὴ ὕφεση.

Πράγματι, εἰς ἓνα ἀρκετὰ μεγάλο ἀριθμὸ κρατῶν ὑπάρχουν δείγματα ὅτι ἡ συμπεριφορὰ ἔχει ἀλλάξει.

Ἐπιδιώκοντας μιὰ προσέγγιση «προσυμφωνημένης δράσεως» ὑπὸ μορφὲς κατάλληλης πρὸς τὶς περιστάσεις των καὶ τοὺς θεσμούς των, οἱ κυβερνήσεις θὰ ἔπρεπε νά κάνουν μιὰ μεγαλύτερη προσπάθεια γιὰ νά διατηρήσουν ζωντανὰ τὰ μαθήματα τὰ ὁποῖα ἐδιδάχθησαν κατὰ τὴν διάρκεια αὐτῆς τῆς περιόδου (376).

Συζητήσεις σχετικὰ μὲ τὴν ἐγκαθίδρυση κατευθυντηρίων γραμμῶν (πλαισίων) διὰ τοὺς μισθοὺς καὶ τὶς τιμὲς θὰ συμπεριλάβουν ἀπαραιτήτως θεώρηση τῶν περισσοτέρων ἀπὸ τοὺς ἄλλους μεγαλύτερους ἀντικειμενικοὺς σκοποὺς τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς: παραγωγή, ἀπασχόληση, διαθέσιμο πραγματικὸ εἰσόδημα, κέρδος, διανομὴ εἰσοδήματος καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς. Αὐτὲς ἴσως, ἐπομένως, ἀποβοῦν ἓνα μέσον διὰ νά προάγουν, ἐκ τῶν προτέρων, τὸν συμβιβασμὸν τῶν ἀνταγωνιζομένων ἀπαιτήσεων διὰ μέσου τῆς δημιουργίας μιᾶς κοινῆς συναίνεσης ἐπὶ συγκεκριμένων ἀντικειμενικῶν σκοπῶν πολιτικῆς (377).

Ἐὰν μιὰ κυβέρνησις ἀποδεχθῇ αὐτὴν τὴν προσέγγιση πρέπει σαφῶς (ρητῶς) νά προσπαθήσῃ νά ἐφαρμόσῃ τὶς κατευθυντήριες γραμμὲς εἰς τὶς τιμὲς καὶ τοὺς μισθοὺς γιὰ τὶς ὁποῖες ἡ ἴδια εἶναι ὑπεύθυνη.

Εἰς μερικὲς περιπτώσεις ὑπερβολικὲς διευθετήσεις εἰς τὸν δημόσιο τομέα ἔχουν ἀποβῆ μιὰ σημαντικὴ πηγὴ π λ η θ ω ρ ι σ μ ο ὕ μ ι σ θ ῶ ν. Ταυτόχρονα, ἐν τούτοις, προσπάθειες νά «θέσουν ἓνα παράδειγμα» διὰ μέσου χαμηλῶν αὐξήσεων μισθῶν εἰς τὸν δημόσιο τομέα μπορεῖ νά ὀδηγήσουν εἰς μιὰ σοβαρὴ παραμόρφωση εἰς τὴν διάρθρωση τῶν μισθῶν (378 - 380).

Μία πολιτικὴ τιμῶν καὶ εἰσοδημάτων γιὰ τὸν ἰδιωτικὸ τομέα καθίσταται περισσότερο ἀπαραίτητη καὶ περισσότερο κατορθωτὴ ὅσο μεγαλύτερες καὶ περισ-

σότερο ισχυρά συγκεντρωμένες είναι οι έθνικές οργανώσεις οι οποίες αντιπροσωπεύουν τις επιχειρήσεις και την εργασία.

Είς εξαιρετικά συγκεντρωτικές διαπραγματεύσεις είναι περισσότερο εύκολο για τους συμμετέχοντες να δούν ότι τα όφελγη για μιὰ ομάδα τα όποια δέν γίνονται άποδεκτά από τους άλλους θά διαβρωθούν από την πληθωριστική διαδικασία.

Αυτό, επίσης, καθίσταται έφικτόν για την κυβέρνηση με τό να προσπαθήση να έπηρεάση τό αποτέλεσμα δι' άπειλής να ύψωση τους φόρους εάν οι διευθετήσεις μισθών ή οι αύξήσεις τιμών είναι υπερβολικές, ή προσφερόμενη να χαμηλώση αυτούς εάν είναι μέτριοι (311 - 382).

Η έπιμονή, ή ευφυΐα και τό δημόσιο φρόνημα με τό όποιο πολιτικές τιμών και εισοδημάτων έχουν επιδιωχθή εις ένα άριθμό χωρών είναι βεβαίως έντυπωσιακά.

Άλλά, τουλάχιστον όσον άφορᾷ τις μεγαλύτερες χώρες, δέν βρίσκουμε την μαρτυρία όποισδήποτε διαρκούς έπιτυχίας υπό την έννοια του χαμηλότερου πληθωρισμού ή της ύψηλότερης άπασχολήσεως πολύ έντυπωσιακή. Άνησυχούμε όσον άφορᾷ ώρισμένους μακροχρονιώτερους κινδύνους που άνακύπτουν εις αυτήν την προσέγγιση και τις δυσκολίες που προκύπτουν κατά την έγκαθίδρυση και έφαρμογή κατευθυντηρίων γραμμών για άτομικές άποφάσεις μισθών και τιμών.

Αυτές οι παγίδες έχουν όδηγήσει εις πολλές προτάσεις για δημοσιονομικά ή άλλα τεχνάσματα σχεδιασμένα να στενέψουν την διαμάχη, εις ένα έπίπεδο άποκεντρωτικό, μεταξύ του δημοσίου συμφέροντος και του ίδιου συμφέροντος των άμέσως ένδιαφερομένων μερών.

Ίσως τό περισσότερο σύγχρονο τέχνασμα είναι τό γαλλικό τό της «συμπωματικής φορολογίας» («conjunctural levy») τό όποιο είναι σχεδιασμένο να τιμωρή υπερβολικές αύξήσεις εις τις μονάδες μισθών και/ή εις τα όρια των κερδών.

Αυτά τα τεχνάσματα είναι έννοιολογικώς (ιδεολογικώς) έλκυστικά. Παρά την πιθανότητα των διοικητικών περιπλοκών και δυσκολιών, αυτά άξίζουν περαιτέρω μελέτης.

Υπάρχουν πολλές δυσκολίες, οι οποίες άνακύπτουν κατά την έγκαθίδρυση κατευθυντηρίων γραμμών επί των τιμών και των μισθών δυναμένων να εφαρμοσθούν εις άτομικές περιπτώσεις. Γενικά, δέν είμεθα ύπερ της πολιτικής ή όποια συνεπάγεται λεπτομερή παρέμβαση εις την διαδικασία προσδιορισμού των τιμών και του εισοδήματος επί μιᾶς σταθερής βάσεως. Οι ώφέλειες που αποκοιούνται υπό την έννοια οίασδήποτε βελτιώσεως εις τό trade-off μεταξύ πληθωρισμού και ύψηλών επιπέδων άπασχολήσεως ύπερτερούν εις σπουδαιότητα από τό κόστος υπό την έννοια των παραμορφώσεων οι οποίες έχουν εισαχθή εις την οικονομία και την άπόκλιση των ύπαρχόντων κοινωνικών και πολιτικών ίδρυμάτων από τις φυσικές τους λειτουργίες (386 - 389).

Εις όρισμένες εξαιρετικές δύσκολες περιστάσεις, έν τούτοις, προσφυγή εις ένα πάγωμα (καθήλωμα) των μισθών ή και των τιμών επί μιᾶς έκουσίας ή έπιβαλ-

λόμενης υπό του νόμου βάσεως ἴσως δικαιολογηθῆ σάν ἓνα μέτρο ἀνάγκης, ἐφ' ὅσον αὐτό συνοδεύεται υπό κατάλληλης πολιτικῆς ἐλέγχου τῆς ζητήσεως.

Ὁ πρωταρχικός ἀντικειμενικός σκοπὸς θὰ εἶναι νὰ διακοπῆ ἡ σπειροειδῆς κινήσεις τιμῶν/μισθῶν καὶ νὰ παρασχεθῆ ἡ συνισταμένη γιὰ μιὰ σημαντικὴ στροφή πρὸς τὰ κάτω τῶν πληθωριστικῶν προσδοκιῶν (390).

Εἰς μερικὲς ἀπὸ τὶς μικρότερες χῶρες τοῦ OECD κοινωνικὴ καὶ πολιτικὴ συνοχὴ συνδυασμένη μὲ τὴν ὑπαρξὴ ἰσχυρῶν ἀνταγωνιστικῶν δυνάμεων παρέχει τὴν καλλίτερη δυνατὴ βάση γιὰ μιὰ σχετικῶς φιλόδοξη πολιτικὴ τιμῶν καὶ μισθῶν καὶ πιστεύουμε ὅτι εἰς μερικὲς περιπτώσεις τέτοια πολιτικὴ ἔχει ἀποβῆ μετρίως ἐπιτυχῆς. Ἀλλὰ αὐτὴ ἡ ἐμπειρία δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ προεκταθῆ εἰς ἄλλες χῶρες ὅπου αὐτὲς οἱ συνθήκες δὲν ἀπαντῶνται (391).

Ὑποστηρίζουμε διευθετήσεις γιὰ τὴν κανονικὴ συλλογὴ καὶ διασπορὰ τῶν πληροφοριῶν ἐπὶ τῶν ἐξελίξεων τῶν τιμῶν, μαζί μὲ τὴν ἀνάλυση τοῦ κατὰ πόσον αὐτὲς συμμορφώνονται μὲ τὸν κανόνα γιὰ μὴ πληθωριστικὴ συμπεριφορά.

Αὐτὸ μπορεῖ νὰ θεωρηθῆ ἔτσι ἓνα μέρος μιᾶς ἐνεργοῦ πολιτικῆς ἀνταγωνισμοῦ καθὼς καὶ μιᾶς πολιτικῆς τιμῶν καὶ μισθῶν. Ὑπάρχει μιὰ ἐξ ἴσου καλὴ περίπτωση γιὰ βελτιωμένη πληροφορία καὶ ἀνάλυση τῶν τάσεων διὰ ἀμφοτέρα τὰ ἐξ ἐργασίας καὶ μὴ εἰσοδήματα, πρὶν καὶ μετὰ τοὺς φόρους, ἢ ὅποια θὰ μπορούσε νὰ βοηθήσῃ εἰς τὸ νὰ ἀποσαφηνίσῃ τὴν συζήτηση τῶν ζητημάτων τῶν ἀναφερομένων εἰς τὴν ἰσότητα καὶ τὰ κίνητρα (392 - 393).

Καλλίτερη λειτουργία τῶν ἀγορῶν

Καθωρισμένες κυβερνητικὲς προσπάθειες, εἰς μιὰ εὐρεῖα ἔκταση, εἰς τὸ νὰ ἐξαλείψουν τὸν περιορισμὸ καὶ τὴν ἀκαμψία καὶ νὰ προάγουν τὸν ἀνταγωνισμὸ καὶ τὴν εὐκινησία θὰ μπορούσαν νὰ βελτιώσουν τὴν ἀποδοτικότητα τῶν μέσων τῆς μακροοικονομικῆς πολιτικῆς καὶ νὰ κάνουν μιὰ σημαντικὴ συνεισφορά γιὰ καλλίτερο χειρισμὸ τῶν τιμῶν καὶ τῆς ἀναπτύξεως.

Αὐτὸ ἀπαιτεῖ εἰς μερικὲς περιοχὲς τὴν ἀπομάκρυνση τῶν ἐμποδίων πρὸς μιὰ περισσότερο ἐλεύθερη λειτουργία τῶν δυνάμεων τῆς ἀγορᾶς, εἰς ἄλλες ἀπαιτεῖ τὴν δρᾶση τῶν ἀρχῶν νὰ συμπληρώσουν τοὺς μηχανισμοὺς τῆς ἀγορᾶς. Ἐνῶ ὀμιλοῦμε γύρω ἀπὸ τὴν «καλλίτερη» λειτουργία τῶν ἀγορῶν, τὸ πρόβλημα εἰς τὶς περισσότερες περιπτώσεις εἶναι τὸ νὰ σταματήσουμε ἢ νὰ ἀναστρέψουμε μιὰ τάση πρὸς χειροτέρευση τῆς λειτουργίας των (394).

Ἡ τάση πρὸς λιγώτερη εὐκαμψία εἰς τὶς ἀγορὲς ἐργασίας ἴσως εἶναι ἓνας ἀπὸ τοὺς κύριους λόγους γιὰ τὰ τελευταῖα χρόνια τὸ ἐπίπεδο ἀνεργίας εἰς τὸ ἀνώτατο σημεῖο τοῦ οἰκονομικοῦ κύκλου ἔχει σταθερῶς αὐξηθῆ εἰς τὶς περισσότερες χῶρες. Ἡ ἀνεργία μεταξὺ τῶν νέων καὶ τῶν γυναικῶν ἔχει αὐξηθῆ, ἐνῶ συγχρόνως κενὲς θέσεις γιὰ ἐνήλικους ἄνδρες ἔχουν αὐξηθῆ.

Ἄκαμψιες εἰς τὴν ἀγορὰ ἐργασίας εἶναι μερικῶς ψυχολογικὲς καὶ νομικὲς, ἀλλὰ ἐπίσης συνδέονται μὲ ἀκατάλληλους διαφορισμοὺς μισθῶν καὶ μὲ τὸ αὐξανόμενο κόστος τῆς μισθώσεως καὶ τῆς ἀπολύσεως τῆς ἐργασίας (185 - 196).

Υποστηρίζουμε τις παραδοσιακές πολιτικές της άγορᾶς ἐργασίας πὸν εἶναι σχεδιασμένες κατὰ τέτοιο τρόπο ὥστε νὰ ἐλαττώνουν τις διαφορὲς μεταξύ προσφορᾶς καὶ ζητήσεως γιὰ ὀρισμένα εἶδη ἐργασίας. Τέτοιου εἶδους πολιτικές βαθμιαία θὰ καθιστοῦσαν τὴν οἰκονομία ἱκανὴ νὰ λειτουργῆ εἰς ἓνα ὑψηλότερο γενικὸ ἐπίπεδο ζητήσεως ἀπὸ ὅτι θὰ ἦταν σὲ διαφορετικὴ περίπτωσι δυνάτον χωρὶς νὰ ἀντιμετωπίζη ἢ ἐργασία κατάστασι συμφόρησι καὶ δυνατὲς πιέσεις ὅσον ἀφορᾷ τοὺς μισθοὺς εἰς ὀρισμένους τομεῖς (395).

Δράσι πὸν νὰ σκοπεύη κατ' εὐθείαν εἰς τὴν αὐξηση τῆς εὐκαμψίας τῆς διαρθρώσεως τῶν μισθῶν εἶναι ἐπίσης ἐπιθυμητή. Ἐφ' ὅσον οἱ μισθοὶ ἀποτελοῦν συγχρόνως εἰσοδήματα καὶ κόστος, εἰς αὐτὸ τὸ σημεῖο ὑπάρχει μιὰ σύγκρουσι (ἀντίθεσι) μεταξύ ἰσότητος καὶ ἀποδοτικότητος. Αὐτὴ εἶναι δυνάτον νὰ ἐξομαλυνθῆ μέσω δραστηριότητος πὸν θὰ ἐμποδίση τὸν διαφορισμὸν (διαφοροποίησι) ὀρισμένων κοινωνικῶν ομάδων καὶ διὰ προγραμμάτων ἐπενδύσεων διοχετευόμενων εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν καὶ τὸ ἀνθρώπινο κεφάλαιον, πράγματα τὰ ὅποια καὶ τὰ δύο μποροῦν νὰ βελτιώσουν τὴν ἀποδοτικότητά καὶ νὰ μειώσουν τὴν ἀνισότητά. Πέρα ἀπὸ αὐτὸ, ἡ παραδοσιακὴ προσέγγισι εἶναι νὰ ἀφήσουμε τοὺς σχετικὸς μισθοὺς νὰ ἀντικατοπτρίζουν τις διαφορὲς τῆς παραγωγικότητος καὶ νὰ ἐπιδιώκουμε στόχους ὑψηλότερης ἰσότητος μέσω φορολογικῆς πολιτικῆς καὶ πολιτικῆς μεταβιβαστικῶν πληρωμῶν. Μιὰ ἄλλη προσέγγισι εἶναι νὰ ἐπιτραπῆ στίς διαφορὲς τῶν μισθῶν αὐτῶν καθ' ἑαυτῶν νὰ ἀντανακλοῦν, τουλάχιστον μερικῶς, τὴ συμπεριφορὰ τοῦ συνόλου ὅσον ἀφορᾷ τὴν κατάλληλη διανομὴ τοῦ εἰσοδήματος, ἀντισταθμίζοντας τυχὸν ἀνισοροπίες μέσω φόρων καὶ ἐπιχορηγήσεων πρὸς τοὺς ἐργοδότες. Καὶ οἱ δύο προσεγγίσεις παρουσιάζουν πλεονεκτήματα καὶ περιορισμοὺς. Ἡ ἀναδιανομὴ τοῦ εἰσοδήματος μέσω φορολογίας καὶ μεταβιβαστικῶν πληρωμῶν παίζει πρωταρχικὸ ρόλον, ἀλλὰ ὑπάρχουν σαφῆ ὅρια τιθέμενα ἀπὸ τὴν ἀνάγκη διατηρήσεως τῶν κινήτρων. Ταυτόχρονα, μὲ μιὰ μεγαλύτερη προσφορὰ ἐξειδικευμένου ἐργατικοῦ δυναμικοῦ, θὰ ἦταν δυνάτον νὰ ἐπιτραπῆ ἢ νὰ ἐνθαρρυνθῆ μιὰ βαθμιαία τάσι πρὸς μιὰ καλλίτερη ἰσοκατανομὴ τοῦ εἰσοδήματος, ἴσως σὲ μερικὲς περιπτώσεις ἀντισταθμίζοντας τυχὸν δυσμενῆ ἐπίδρασι ἐπάνω εἰς τὴν ἀπασχόλησι μέσω ἐπιδότησεων ἢ ἄλλου εἶδους κινήτρων πρὸς τοὺς ἐργοδότες (396 - 398).

Περισσότερη ἔμφασι εἶναι ἀνάγκη νὰ δοθῆ πρὸς τις ἀνάγκες καὶ δυνατότητες διαφόρων εἰδῶν ἐργασίας κατὰ τὴν διάρκειά τῶν διαπραγματεύσεων τῆς διαρθρώσεως τοῦ μισθοῦ καὶ ὄρων ἐργασίας. Ἡ κλίμακα ἐπιλογῆς μεταξύ ἐπικερδοῦς ἀπασχολήσεως καὶ ἀποσύρσεως ἀπὸ τὴν ἐργατικὴ δύναμι θὰ ἔπρεπε νὰ ἐπεκταθῆ. Ἐμπόδια εἰσόδου εἰς ὀρισμένα ἐπαγγέλματα θὰ ἔπρεπε νὰ μειωθῶν.

Εἰς μερικὲς χῶρες διευθετήσεις γιὰ χρηματοδότησι κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως θὰ ἔπρεπε νὰ τροποποιηθῶν, ὥστε νὰ ἀποφευχθῆ ἢ τόσο βαρεῖα φορολογία τῆς ἐργασίας. Ἴσως πάλι ν' ἀντιμετωπίζεται καὶ ἡ περίπτωσι προσωρινῶν ἐπιδότησεων πὸν νὰ καλύπτουν ἓνα μέρος τοῦ κόστους προσλήψεως νέων ἐργαζομένων (399 - 400).

Οί αγορές κεφαλαίου, ἀφ' ἑαυτῶν, εἶναι γενικά νεωτεριστικές καὶ ἀνταγωνιστικές ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς κανονισμοὺς ποὺ εἶναι ἀναγκαῖοι γιὰ τὴν προστασία τῶν δανειζομένων καὶ δανειστῶν, διαμερισμὸς τῶν χρηματοδοτικῶν ἀγορῶν θὰ ἔπρεπε νὰ μειωθῆ καὶ νὰ ἐπιτραπῆ εἰς τὰ ἐπιτόκια νὰ ἀντικατοπτρίζουν τὶς δυνάμεις τῆς ἀγορᾶς. Εἰσηγοῦμεθα ἐπίσης τὴν κατάργηση τῶν θεσμικῶν ἐμποδίων ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐκδόσιν ὁμολογιῶν μὲ τιμαριθμικὴ ρῆτρα. Αὐτὰ τὰ μέτρα θὰ ἐλάττωναν τὴν ἀβεβαιότητα τῶν δανειζομένων καὶ θὰ παρείχαν στοὺς ἀποταμιευτὲς καλλίτερη προστασία ἐναντίον τοῦ πληθωρισμοῦ. Ἡ διάθεση ὁμολογιῶν μὲ τιμαριθμικὴ ρῆτρα θὰ βοηθοῦσε ἐπίσης ὥστε νὰ σταθεροποιηθοῦν οἱ τιμὲς τῶν ἄλλων στοιχείων ἐνεργητικοῦ, ὅπως ἡ γῆ καὶ οἱ πρῶτες ὕλεις, κατὰ τὴ διάρκεια πληθωριστικῶν περιόδων (401 - 405).

Οἱ περισσότεροι ἀπὸ μᾶς ἐπίσης πιστεύουμε ὅτι οἱ ἴδιες οἱ κυβερνήσεις θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι προετοιμασμένες νὰ ἐκδόσουν ὁμολογίες μὲ τιμαριθμικὴ ρῆτρα (index bonds). Εἰς χῶρες μὲ πολύπλοκες κεφαλαιαγορές, δὲν θὰ συμβουλευάμε νὰ παρουσιασθῆ τὸ νέο στοιχεῖο ἐνεργητικοῦ ὡς προνομιούχο, περιοριζόμενο εἰς μερικὲς κατηγορίες ἀποταμιευτῶν καὶ/ἢ καθιστάμενο διαθέσιμο εἰς μικρὲς ποσότητες γιὰ τὸ καθένα. Ἀντίθετα, κρατικὲς ὁμολογίες μὲ τιμαριθμικὴ ρῆτρα θὰ ἀποτελοῦσαν μόνο ἓνα ἀπὸ τὰ πολλὰ διαθέσιμα περιουσιακὰ στοιχεῖα, μὲ ἓνα χαμηλὸ πραγματικὸ ἐπιτόκιο ποὺ νὰ ἀποτελῆ κριτήριον ἐλέγχου τῆς ἀγορᾶς (406 - 408).

Ὅσον ἀφορᾷ τὶς ἀγορές τῶν προϊόντων εἴμεθα ὑπὲρ τῆς παραδοσιακῆς πολιτικῆς τοῦ ἀνταγωνισμοῦ. Ἀνησυχούμε γύρω ἀπὸ τὸ πρόβλημα τῆς παροχῆς ἐπαρκῶν ἀνταμοιβῶν εἰς τοὺς νεωτεριστάς. Εἰς ἀμφοτέρες τὶς περιπτώσεις εἶναι ἀπαραίτητο νὰ ἐξασφαλίσουμε ἐλευθερία εἰσόδου γιὰ τοὺς νέους ἐγγῶριους παραγωγοὺς καὶ τοὺς ἀλλοδαποὺς προμηθευτὰς (411 - 415).

Ἴσως ὁ περισσότερος ὑποσχόμενος τρόπος ἐνθαρρύνσεως τοῦ ἀνταγωνισμοῦ, ὁ ὁποῖος θὰ μπορούσε νὰ βοηθήσῃ εἰς τὸν ἐλεγχὸν τοῦ πληθωρισμοῦ καὶ τὴν προαγωγήν τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως, συνίσταται εἰς μιὰ διαρκῆ προσπάθεια νὰ ἐξαφανίσουμε τοὺς δασμοὺς καὶ τοὺς μὴ δασμολογικοὺς φραγμοὺς γιὰ ὄρισμένες εἰσαγωγὲς βιομηχανικῶν καὶ ἄλλων προϊόντων ἀπὸ τὶς ἀναπτυσσόμενες χῶρες. Αὐτὸ ἀπαιτεῖ ζωηρὰ βήματα γιὰ νὰ διευκολύνῃ τὴν τομεακὴν προσαρμογὴν εἰς τὶς βιομηχανικὲς χῶρες.

Ἐπάρχει ἐπίσης ἡ ἀνάγκη νὰ δημιουργήσουμε καὶ νὰ διατηρήσουμε συνθήκες εὐνοϊκῆς γιὰ ἐπένδυση καὶ γιὰ μιὰ ἀνταγωνιστικὴ συναλλαγματικὴ ἰσοτιμία εἰς τὶς ἀναπτυσσόμενες χῶρες.

Ἡ οἰκονομικὴ λογικὴ ἐπιτάσσει σοβαρὰ γιὰ αὐξανόμενες ροὲς κεφαλαίου πρὸς αὐτὲς τὶς χῶρες, αὐτὸ θὰ ἀποτελοῦσε μεγαλύτερη ὄθηση γιὰ ἀνάπτυξη εἰς τὴν παγκόσμιον οἰκονομία (416 - 423).

Ἐπὸ τὸ φῶς τῆς ἀναλύσεώς μας γιὰ τὸ τί πῆγε στραβά, ἰδιαίτερα ὅσον ἀφορᾷ τὴν πληθωριστικὴν ἔκρηξη τοῦ 1972 - 74, ὑπάρχει καθαρὰ μιὰ σοβαρὴ περίπτωση γιὰ δράση μείωσης τῆς τρωτότητος τῆς παγκοσμίου οἰκονομίας εἰς τὶς δονήσεις, τὶς προερχόμενες εἴτε ἀπὸ διακοπὲς τῆς προσφορᾶς εἴτε ἀπὸ ὀξείες διακυμάνσεις τῆς ζήτησεως. Ὅσον ἀφορᾷ τὰ τρόφιμα, συμφωνοῦμε μὲ τὸ

ἐπιθυμητὸν τῆς δημιουργίας ἀποθεμάτων ἀσφαλείας δημοτικῶν καρπῶν. Γιὰ τὶς βιομηχανικὲς πρῶτες ὕλες ὑποστηρίζουμε πολιτικὲς σχεδιασμένες νὰ ἐνθαρρύνουν τὴν διεθνή ἐπένδυση, συνεπεῖς μὲ τὴν ἐπιθυμία τῶν φιλοξενούντων χωρῶν νὰ διατηρήσουν τὴν κυριαρχία εἰς τοὺς πλουτοπαραγωγικοὺς πόρους των, καὶ εἰς μερικὲς περιπτώσεις ὑποστηρίζουμε τὴ δρᾶση γιὰ μείωση τῆς ἀσταθείας τῶν τιμῶν τῶν ἐμπορευμάτων διὰ μέσου ρυθμιστικῶν ἀποθεμάτων (428 - 433).

Περὶσσότερο αὐστηρὲς πολιτικὲς ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐνέργεια ἀπαιτοῦνται. Εἶναι ἀπαραίτητον ὅπως γίνῃ πλήρης χρῆση τοῦ μηχανισμοῦ τῆς ἀγορᾶς.

Ἐπιπρόσθετα μέτρα ἴσως ἀπαιτηθοῦν γιὰ νὰ προσφέρουν μιὰ σταθερὴ βραχυχρόνια προοπτικὴ γιὰ τὶς τιμὲς ἐνεργείας, γιὰ νὰ ἐνθαρρύνουν τὴν ἔρευνα καὶ τὴν βελτίωση εἰς τὴν παραγωγή καὶ τὴν κατανάλωση ἐνεργείας καὶ νὰ βελτιώσουν τὴν ἀποδοτικότητα εἰς τὴν κατανάλωση τῆς ἐνεργείας (424 - 427).

Τελικὰ θεωρήσεις ἀναφορικὰ μὲ τὸ περιβάλλον ἐγείρουν σοβαρὰ προβλήματα γιὰ τὴ λειτουργία τοῦ μηχανισμοῦ τῆς ἀγορᾶς.

Ἐποστηρίζουμε μέσα πολιτικῆς, τὰ ὁποῖα βασίζονται εἰς τὸν μηχανισμόν τῶν τιμῶν, γιὰ νὰ ἀναγκάσουν τοὺς μολύνοντες τὸ περιβάλλον νὰ πληρώσουν (to make «polluters pay»).

Εἰς μερικὲς περιπτώσεις, ἐν τούτοις, ἓνα στοιχεῖον ἀμέσου ἐλέγχου ἴσως εἶναι ἀναπόφευκτον (434 - 435).

Ἡ διεθνὴς διάσταση

Εἶναι δυνατὸν νὰ κάνουμε μόνον μιὰ προσωρινὴ ἐκτίμηση τῶν νέων περισσότερο ἀποκεντρωμένων καὶ εὐκαμπτῶν διεθνῶν νομισματικῶν διευθετήσεων, οἱ ὁποῖες ἐμφανίζουν ἐκτεταμένη διακύμανση τῶν συναλλαγματικῶν ἰσοτιμιῶν καὶ ἓνα ἀξανάμενο ρόλο γιὰ τὶς ἰδιωτικὲς χρηματοδοτικὲς ἀγορὲς εἰς τὴν προμήθεια διεθνούς ρευστότητος.

Συντονισμὸς πολιτικῶν ἐλέγχου ζήτησεως

Εἰς μία σημαντικὴ ἔκταση οἱ δυσκολίες τῶν τελευταίων 5 ἐτῶν μποροῦν νὰ ἀποδοθοῦν εἰς τὸ γεγονὸς ὅτι ἐνῶ οἱ οἰκονομίες τοῦ ἀνεπτυγμένου καὶ ἀναπτυσσόμενου κόσμου ἔχουν γίνῃ τόσο ἐξαιρετικὰ συγχρονισμένες καὶ ἀλληλοεξαρτώμενες, ἢ εὐθὺν γιὰ τὴν οἰκονομικὴ πολιτικὴ παραμένει σταθερῶς εἰς τὰ χέρια τῶν ἀνεξάρτητων ἐθνικῶν ὄντοτήτων.

Αὐτὸ σημαίνει ὅτι δὲν ὑπάρχει τρόπος ὥστε οἱ οἰκονομικὲς καὶ κοινωνικὲς συνέπειες τῆς ἐνεργείας τῆς ἀναληφθείσης εἰς τὶς μεγαλύτερες χῶρες καὶ ἐπιδρώσης εἰς τὸν ὑπόλοιπο κόσμον νὰ ἐπιστρέψουν εἰς ἐκεῖνες οἱ ὁποῖες ἔλαβον τὶς θεμελιώδεις ἀποφάσεις, ἐκτὸς κατὰ τὴν ἔκταση κατὰ τὴν ὁποῖαν ἀποδεικνύεται ὅτι αὐτὲς ἐνεργοῦν ὡς παγκόσμιοι πολιτικοὶ (442).

Οἱ χαράσσοντες τὴν πολιτικὴν θὰ ἔπρεπε νὰ ἐπικοινωνοῦν καὶ νὰ συμβουλεύονται ὁ ἓνας τὸν ἄλλον γιὰ τὸ συμφέρον τους.

Αὐτοὶ θὰ ἔπρεπε ὁμαλὰ νὰ προσπαθήσουν νὰ σχηματίσουν μιὰ ἰδέα ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀνάγκη νὰ διεγείρουν ἢ νὰ περιορίσουν τὴν ζήτηση εἰς τὴν παγκόσμιον οἰκονομία ὡς σύνολον.

Οἱ χῶρες οἱ ὁποῖες θὰ ἔπαιρναν τὴν ἀρχηγία εἰς τὸ νὰ αὐξήσουν τὴ ζήτηση εἶναι ἐκεῖνες μὲ ὑψηλὴ ἀνεργία, χαμηλὸ πληθωρισμό, εὐνοϊκὰ ἰσοζύγια πληρωμῶν, μεγάλα ἀποθέματα καὶ γνήσια φερεγγυότητα.

Τὸ ἀντίθετο ἐπικρατεῖ ἐὰν γενικὸς περιορισμὸς τῆς ζητήσεως εἶναι αὐτὸ τὸ ὁποῖον ἀπαιτεῖται (443 - 444).

Ἐπάρχει μιὰ ἀνάγκη νὰ μειώσουμε τὶς παρούσες ἀποκλίνουσες τάσεις τῆς οἰκονομικῆς συμπεριφορᾶς μεταξὺ τῶν χωρῶν τοῦ OECD.

Αὐτὸ τὸ καθήκον περιπλέκεται ἀρκετὰ ἀπὸ τὴν ὑπαρξὴ τοῦ συλλογικοῦ τρέχοντος ἐλλείμματος μὲ τὶς χῶρες τοῦ OPEC.

Μερικὲς χῶρες ἔχουν αὐξήσει τὸ χρέος των τόσο πολὺ τὰ τελευταῖα χρόνια ὥστε ἡ φερεγγυότητά των εἰς τὸ ἐξωτερικὸ ἴσως τώρα ἐξαντληθῆ.

Εἶναι ζήτημα κάποιας ἐπείγουσας ἀνάγκης τὸ ὅτι ἓνα μεγαλύτερο μερίδιο τοῦ ἐλλείμματος τοῦ προερχομένου ἀπὸ τὸ πετρέλαιο φέρεται ὑπὸ τῶν κρατῶν τῶν ὁποίων ἢ εἰς τὸ ἐξωτερικὸν φερεγγυότητα εἶναι ἄ θ ι κ τ ο ς .

Συνέχιση τῶν παρουσῶν τάσεων θὰ μπορούσε νὰ ὑπονομεύσῃ τὴν ἐμπιστοσύνη, παρακινήσει τὴν προσφυγὴ εἰς προστατευτικὰ μέτρα γιὰ τὸ ἐμπόριο, καὶ ὀδηγήσει εἰς μιὰ βαθμιαία ἀποσύνθεση τοῦ ἐλευθέρου διεθνοῦς ἐμπορίου καὶ τοῦ συστήματος πληρωμῶν. Ἡ πρώτη καὶ ἀπαραίτητη προϋπόθεση γιὰ τὸ σταμάτημα αὐτῆς τῆς τάσεως εἶναι ἐνεργὸς ἐσωτερικὴ ἀντιπληθωριστικὴ πολιτικὴ εἰς τὶς χῶρες μὲ ὑψηλὰ ἐπίπεδα πληθωρισμοῦ.

Ἡ δευτέρη προϋπόθεση εἶναι ὅτι οἱ εὐνοϊκὰ - τοποθετημένες χῶρες, οἱ ὁποῖες θὰ μπορούσαν νὰ ἀναπτυχθοῦν περισσότερο γρήγορα χωρὶς τὸν κίνδυνον ἐπιπρόσθετου πληθωρισμοῦ θὰ ἔπρεπε νὰ ἀποδεχθοῦν τὴν εὐθύνη γιὰ νὰ διατηρήσουν τὴν δύναμη τῆς ἀναρρώσεως εἰς τὴν παγκόσμια οἰκονομικὴ δραστηριότητα (447 - 443).

Συναλλαγματικὲς ἰσοτιμίες

Ἀπὸ τὸν καιρὸ τῆς κινήσεως πρὸς ἓνα περισσότερο εὐκαμπτο σύστημα, οἱ συναλλαγματικὲς ἰσοτιμίες τείνουν νὰ κινήθουν σύμφωνα μὲ τὶς ἀλλαγὰς τοῦ σχετικοῦ κόστους καὶ τῶν τιμῶν — δηλαδή, νὰ ὑποτιμῶνται εἰς χῶρες μὲ ἐπάνω τοῦ μέσου ὄρου πληθωρισμό, καὶ τανάπαλιν. Βραχυχρονίως, ἐν τούτοις, οἱ κινήσεις τῶν ἰσοτιμιῶν ἦταν συγκριτικὰ μεγάλες, ὀφειλόμενες εἰς τὴν ἐπίδραση τῶν νομισματικῶν καὶ τῶν ἄλλων ἐξελίξεων ἐπάνω εἰς τὴν ἰσορροπία τῶν διεθνῶν πιστωτικῶν ἀγορῶν, καὶ εἰς τὴν ἀργότερη ταχύτητα προσαρμογῆς εἰς τὶς ἀγορὰς πραγματικῶν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν ἐν σχέσει μὲ τὴν ταχύτητα προσαρμογῆς εἰς τὶς πιστωτικὰς ἀγορὰς.

Καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν μερικῶν χωρῶν, μιὰ τάση πρὸς «ὕπερ - προσαρμογὴ» (over - adjustment) τῶν συναλλαγματικῶν ἰσοτιμιῶν πρὸς τὰ κάτω ἔχει

προσθεθῆ εἰς τὴν δυσκολία τοῦ ἐλέγχου τῶν ἐγχωρίων πληθωριστικῶν πιέσεων (149 - 155).

Εἴμεθα ἀντίθετοι εἰς τὴν ἐπαναφορὰ τῶν σταθερῶν ἰσοτιμιῶν, καὶ ἀμφιβάλλουμε ἐπίσης ὅσον ἀφορᾷ τὶς διάφορες προτάσεις νὰ περιορίσουμε τὴν εὐκαμψία τῆς συναλλαγματικῆς ἰσοτιμίας διὰ μέσου τυπικῶν μηχανισμῶν.

Πέρα ἀπὸ αὐτό, εἴμεθα ἀβέβαιοι καὶ κάπως διηρημένοι ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἔκτασι κατὰ τὴν ὁποία εἶναι πιθανὸν νὰ ἀποδειχθῆ ἀπαραίτητο ἢ ἐπιθυμητὸ ὑπὸ τῶν Κυβερνήσεων νὰ ἐπέμβουν εἰς τὴν ἀγορὰ συναλλάγματος. Ὁ κύριος παράγων ποῦ ἐπηρεάζει τὶς τιμὲς συναλλάγματος δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι ἡ παρέμβασις, ἀλλὰ εἶναι οἱ εὐρεῖες μακροοικονομικὲς πολιτικὲς ποῦ ἀκολουθοῦνται ἀπὸ τὶς ἐνδιαφερόμενες χῶρες. Εἶναι λανθασμένο νὰ προσπαθοῦμε νὰ ἐμποδίζουμε κινήσεις εἰς τὶς συναλλαγματικὲς ἰσοτιμίας καθιστάμενες ἀναπόφευκτες λόγῳ ἀλλαγῶν εἰς τὸ σχετικὸ κόστος καὶ τὶς σχετικὲς τιμὲς ἢ λόγῳ ἄλλων παραγόντων ποῦ ἐπηρεάζουν τὴν βασικὴ θέση τοῦ ἰσοζυγίου τρεχουσῶν συναλλαγῶν ἢ κινήσεως κεφαλαίων μιᾶς χώρας (449 - 454).

Ταυτόχρονα ἐὰν οἱ ὀλιγώτερο καλοστεκούμενες χῶρες μποροῦν νὰ μειώσουν τὸ ὑψηλὸ ἐπίπεδο πληθωρισμοῦ των, οἱ συναλλαγματικὲς τῶν ἰσοτιμίες πρέπει νὰ κινηθοῦν ἐντὸς ἐνὸς εὐρους ἀρκετὰ χαμηλοῦ, ὥστε νὰ ἀποβῆ ἓνα σημαντικό κίνητρο γιὰ τὴν ἀλλαγὴ τῆς διαρθρώσεως τῆς παραγωγῆς των πρὸς μιὰ περισσότερο πρὸς τὶς ἐξαγωγὰς προσανατολισμένη οἰκονομία, ἀλλὰ, ταυτόχρονα, σημαντικὰ ὑψηλὸ γιὰ νὰ εἶναι ἐν ἀρμονία — ἀπὸ κοινῶν μὲ κατὰλληλο ἔλεγχον τῆς ζήτησεως καὶ ἄλλων πολιτικῶν — μὲ τὸ νὰ φέρῃ πρὸς τὰ κάτω τὸ ἐγχώριον ἐπίπεδο τοῦ πληθωρισμοῦ πρὸς αὐτὸ τὸ ἐπίπεδο τὸ ἐπιτευχθὲν εἰς τὶς ὀλιγώτερο πληθωριστικὲς χῶρες (455).

Ἐφ' ὅσον οἱ προσαρμογὰς εἰς τὸ ἐμπόριο καὶ τὶς ροὲς τῶν πληρωμῶν θὰ ἀπαιτήσουν χρόνον αὐτὲς οἱ συνθήκες θὰ χρειασθῆ νὰ πραγματοποιηθοῦν εἰς διάστημα ἐνός, δύο ἢ περισσοτέρων ἐτῶν.

Μερικοὶ ἀπὸ μᾶς ἀμφιβάλλουν ἐὰν, ἔστω καὶ ἂν γενικῶς οἱ σωστὲς πολιτικὲς ἀκολουθοῦνται, οἱ συναλλαγματικὲς ἰσοτιμίες θὰ κινηθοῦν ἀπαραίτητως ἐντὸς αὐτοῦ τοῦ σχετικῶς στενοῦ εὐρους ἐν ὄψει τῶν ἀναπόφευκτων οἰκονομικῶν καὶ πολιτικῶν ἀβεβαιοτήτων.

Αὐτοί, ἐπομένως, πιστεύουν ὅτι εἰς τὶς παρούσας περιστάσεις ὑπάρχει μιὰ περίπτωσις γιὰ ἔκτακτον σχεδιασμὸν γιὰ περισσότερο ἐνεργητικὴ παρέμβασις τῶν κυβερνήσεων τῶν διαφόρων χωρῶν εἰς ὀρισμένες ἀγορὰς συναλλάγματος γιὰ νὰ ἐμποδίσουν ἢ νὰ διορθώσουν ὑπερβολικὲς κινήσεις τῶν ἰσοτιμιῶν (456).

Γιὰ ὀρισμένους μικρότερες χῶρες μερικὰ μέλη τῆς Ὀμάδος αἰσθάνονται ὅτι πιθανὸν νὰ ὑπάρχει ἢ περίπτωσις γιὰ σύνδεσιν τοῦ νομίσματος, ἐπισήμως ἢ ἀνεπισήμως, πρὸς ἐκεῖνον μιᾶς μεγάλης χώρας μὲ ἱκανοποιητικὴ λειτουργία τιμῶν.

Πρὸς αὐτὴν τὴν κατεύθυνσιν μιὰ συναλλαγματικὴ ἰσοτιμία «πρότυπον» μπορεῖ νὰ προσθεθῆ ἢ νὰ ἀποτελέσῃ ὑποκατάστατον προτύπων νομισματικῶν, δημοσιονομικῶν, τιμῶν καὶ εἰσοδημάτων εἰς τὰ πλαίσια μιᾶς πολιτικῆς μὴ

διευκολύνσεως ύψηλου έγχωρίου πληθωρισμού (457). Δέν ύπάρχει εύκολη ή άπλή φόρμουλα για τόν χειρισμό τών συναλλαγματικών ίσοτιμιών.

Γιά άρκετό χρονικό διάστημα εις τό μέλλον πιθανόν νά καταστή άναγκαίον νά πειραματιζόμεθα μέ ποικιλία έναλλακτικών προσεγγίσεων εις κάθε χώρα ξεχωριστά, ώστε νά διαπιστώσουμε πώς τό επιθυμητόν, μέγμα εύκαμνίας και τριβής μπορεί νά επιτευχθή κατά τόν καλύτερο τρόπο. Μόνο ό χρόνος θά μάς δείξει πόση συλλογική διαχείριση θά χρειασθή (458).

Διεθνής ρευστότης

Η μετακίνηση πρós τήν ηύξημένη εξάρτηση από ιδιωτικούς δανειστές για λόγους επίσημης χρηματοδοτήσεως χαρακτηρίζει τό μεσοράνημα μιάς μακροχρόνιας μεταμορφώσεως τής διαδικασίας τής δημιουργίας ρευστότητας.

Η συνέπεια είναι ότι τά όρια τής δημιουργίας αποθεμάτων έχουν γίνει πολύ άσαφώς καθορισμένα και ρευστά, έχοντας τοποθετηθή περισσότερο από τήν κρίση τής ιδιωτικής αγοράς όσον άφορά τήν φερεγγυότητα τών χωρών ξεχωριστά παρά από επίσημη πολύπλευρη εκτίμηση τών πολιτικών πού άκολουθήθηκαν και τίς άνάγκες τού συστήματος ως σύνολο.

Τό διεθνές νομισματικό σύστημα έχει προσλάβει μερικά από τά χαρακτηριστικά τού έγχωρίου πιστωτικού συστήματος χωρίς κεντρική Τράπεζα (156 - 162).

Έκείνο πού κυρίως μάς άπασχολεί δέν είναι τόσο ή αύξηση τής διεθνούς ρευστότητας αυτής καθ' έαυτής, αυτή είναι ήδη τεράστια. Ένδιαφερόμεθα, έν τούτοις, για τήν εξαιρετικά άνιση συσσώρευση τού χρέους έντός και εκτός τής περιοχής OECD. Δυνατότης διεθνούς χρηματοδοτήσεως είναι, κατά καιρούς, τόσο εύκολη ώστε νά δελεάζη κυβερνήσεις νά αναβάλλουν άναγκαίες ρυθμίσεις, αλλά και τότε μπορεί άπότομα νά γίνη δύσκολη καθώς μεταβολές συμβαίνουν στό αίσημα τής αγοράς σχετικά μέ τήν πιστωτική άξιοπιστία άτομικών χωρών. Έπιπροσθέτως, όρια επάνω εις τή διόγκωση τής διεθνούς χρηματοδοτήσεως μπορεί μόνον νά άποβούν άποτελεσματικά διά τής επιβολής περιορισμών εις τό σύνολο τού νομισματικού συστήματος, και εις τήν βιωσιμότητα τών ιδιωτικών πιστωτικών όργανισμών πού παίζουν τόσο πρωταρχικό ρόλο εις αυτό (459 - 460).

Δέν πιστεύουμε ότι ή λύση δι' αυτούς τούς κινδύνους θά έπρεπε νά άναζητηθή εις τό νά προσπαθούμε τά μέγιστα νά περιορίσουμε τίς δραστηριότητες τών διεθνών χρηματοδοτικών αγορών. Μάλλον, ή λύση είναι ό χειρισμός τής προσφοράς τής ρευστότητας κατά τρόπο περισσότερο άποτελεσματικό. Θα έπρεπε νά ύπάρχη μιá στενότερη συσχέτιση μεταξύ ιδιωτικού δανεισμού και επίσημης διαδικασίας τελούσης υπό όρους.

Τά ιδιωτικά χρηματοδοτικά ιδρύματα θά έπρεπε νά δίνουν μεγαλύτερη προσοχή εις τήν γενική οικονομική κατάσταση τών δανειζόμενων χωρών. Χώρες πού δανείζονται θά έπρεπε νά είναι έτοιμες νά ζητήσουν συμβουλές και βοήθεια από τά έπίσημα πολυμερή ιδρύματα κάπως ωρίτερα. Θα έπρεπε νά ύπάρξη μιá αύξηση εις τό ποσό τής έπίσημης χρηματοδοτήσεως πού είναι διαθέσιμη για τήν

υποστήριξη τῶν καταλλήλων προγραμμάτων σταθεροποίησης καὶ βοηθεῖ νὰ ξεπερασθῇ ἡ ἐπιμηκυνθεῖσα περίοδος προσαρμογῶν σύμφωνα μὲ τις ὑψηλότερες τιμὲς τοῦ πετρελαίου. Καὶ οἱ ἤδη ὑπάρχουσες συμφωνίες γιὰ ἐπίβλεψη τῶν δραστηριοτήτων τῶν διεθνῶν ἀγορῶν καὶ γιὰ παροχὴ εὐκολιῶν δανεισμοῦ ὑστάτης ἀνάγκης, θὰ ἔπρεπε νὰ ἀναθεωροῦνται τακτικά, ἔτσι ὥστε νὰ ἀποτρέψουν τὴν πιθανότητα ἰσχυρῶν δοκιμασιῶν τοῦ γενικοῦ νομισματικοῦ συστήματος (461 - 465).

Μελλοντικά, ποιά εἶναι ἡ πιθανὴ ἢ ποθητὴ ἐξέλιξη τοῦ διεθνoῦς νομισματικοῦ συστήματος ὡς σύνολον; Οἱ παρούσες διευθετήσεις μπορεῖ ἴσως καλύτερα νὰ περιγραφῶν ὡς ἓνα πρὸς τὴν ἀγορὰ προσανατολισμένο ἢ «ὄμοσπονδιακὸ» σύστημα, ὅπου ἡ διαθεσιμότης καὶ οἱ ὅροι ἐπάνω εἰς τοὺς ὁποίους ἡ ἐξωτερικὴ χρηματοδότηση μπορεῖ νὰ ἀποκτηθῇ καθορίζονται εἰς ἀτομικὲς περιπτώσεις ἀπὸ ἰδιωτικὰ ἰδρύματα, ἀλλὰ ὅσον ἀφορᾷ τὸ σύστημα ὡς σύνολο καθορίζονται ἀπὸ τὸ κοινὸ προῖον τῶν νομισματικῶν πολιτικῶν οἱ ὁποῖες ἀκολουθοῦνται εἰς τὰ κύρια χρηματοδοτικὰ κέντρα. Τέτοιο ὄμοσπονδιακὸ σύστημα μπορεῖ νὰ παραμείνῃ βιώσιμο τόσο ὅσο οἱ ἀρχές ποῦ εἶναι ὑπεύθυνες γιὰ τις νομισματικὲς πολιτικὲς εἰς τις μεγαλύτερες χῶρες εἶναι προετοιμασμένες νὰ δεῖξουν ἰκανὴν προσοχὴν εἰς τις συνθήκες ποῦ ἐπικρατοῦν μέσα - καὶ εἰς τις ἀνάγκες - τῆς παγκοσμίου οἰκονομίας ὡς σύνολον (466 - 469).

Αὐτὸ δίδει ἔμφαση πάλι εἰς τὴν ἀνάγκη στενότερης συνεργασίας καὶ καλύτερου συντονισμοῦ τῶν πολιτικῶν ζητήσεως - διαχειρίσεως. Ἡ ἀνάγκη δὲν ἀναφέρεται εἰς περισσότερες συναντήσεις ἢ τὴν δημιουργίαν νέων διεθνῶν ἐπιτροπῶν. Ἄλλὰ ὁ βαθμὸς εἰς τὸν ὅποιον τὸ παγκόσμιο ἐπίπεδο τιμῶν ὡς σύνολο ἔχει γίνῃ εὐαίσθητο εἰς διακυμάνσεις τῆς ζητήσεως, καὶ ἡ ταχύτητα μὲ τὴν ὁποία ἡ ἔλλειψη ἐμπιστοσύνης ἐπηρεάζει τις ἐπενδύσεις, τὰ ἀποθέματα καὶ τὴν συμπεριφορὰ τῶν καταναλωτῶν φαίνεται νὰ ἐξαπλώνεται ἀπὸ χώρα εἰς χώρα, ὑπογραμμίζοντας τὸ γεγονός ὅτι στενὴ διεθνὴς συνεργασία εἶναι ἓνα ἀπαραίτητο συστατικὸ ἑνὸς προγράμματος ποῦ κατευθύνεται πρὸς τὴν ἐπιστροφήν εἰς τὴν πλήρη ἀπασχόληση καὶ τὴν σταθερότητα τῶν τιμῶν (470).